

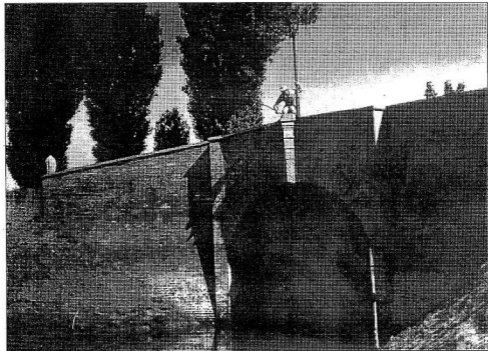
BAJAI HONPOLGÁR

Várostarténeti és Környezetvédő lap

2000. január

XI. évfolyam 1. (111.) szám

Ára: 100 Ft

SZOBROK HISTÓRIÁJA

Baján réges-régóta bevett szokás a horgászás. Nem kell bizonyítanom, hogy milyen sok lehetőség van itt erre, és a hajlandóság sem hiányzik iránta. Tisztaben vannak a helyiek azzal is, hogy horgásznak, halásznak nem jó szerencsét kívánni; ellenben nem közismert olyan szokatlan, jóakarati igyekvés, hogy időnként horgászt ábrázoló szobrot óhajtanak állítani. Hát ez meg miféle dolog?

Erről szólok most valamiképp, mert való igaz, hogy egykoron kedvtelésből horgogal halászó – ma már csak felhőkben horgászó – bajai férfiak alkottak ilyesmit. Egyikén látható, hol állt a Dunához vezetett út mellett, a mai piac közelében, az ögynyvezett Vörös-híd, mely nevét vöröses színnevezéséről kapta. Nem sikerült adatokat szereznem arról, hogy mikor hozták létre

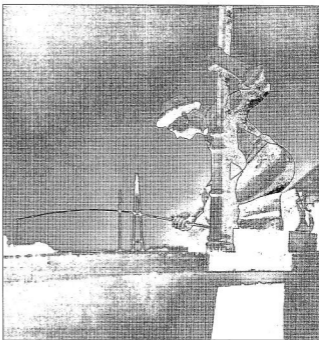
a téglafalból épített áthidalást a víz felett vezető út számára, de az igaz, hogy az eredeti építmény hidpályája mindössze csak 3 méter széles volt, így a keskeny út akadályozta a Duna és a város közötti forgalmat.

Külső formáját nagybőrészt meghagyva, Nagy András (1898-1979) városi főmérnök tervei szerint 1934-1935-ben 6 méter szélességűvé bővítették. A hídnál ömlött

be a Kenderes-árok víze a Sugovicába. A hídnyílás dongaboltozata alatt, az átfolyó vízben vitték a Felvidékről tutajokon úsztatva szállított farakományokat a Deszkás utcai házak hátsó traktusaihoz. Ezért a híd elé egy, a víz szabályozására és elzárására szolgáló vastag, tolézási betonfalat építettek 1955-ben, melyen a Kenderes víze kifolyhatott a Sugovicába, és normál vízállás esetén a víz mozgása sem okozott problémát. Magas vízállások idején pedig a házakat védve, le lehetett zárni.

Aztán az 1956-os nagy jeges árvíz március 11-én éjjel kibillentette a betongátat, elsodorta a falazott hidat, átszakította a víz melletti védőtöltést, benyomult a Posványosba, és mindent elárasztott. (Az átszakadás helyét a Bajcsy-Zsilinszky út on áll, emlékoszlopra erősített tábla jelöli. Azóta a feltöltött Posványoson felépült az újvárosi lakótelep.) A híd romjai aknázózták a betérési hely eltömését, ezért szétrobantották, betörték. Megsemmisült a városképi jelentőségű híd, sajnos nem építették újjá. (A Kenderes vizét a Posványoson át vezették a szentjánosi városrész felé, és gépi úton szivattyúzták a Dunába.)

A Vörös-híd történetéhez tartozik, hogy boltozata feletti mellvédjének zárókővén állt egy, a lámpaoszlophoz kapcsolódó, bal kezével a lámpaoszlopot, jobbával horgászbotot tartó pecáló-horgászó fiú szobor. A 70 x 70 cm-es, színes betonból készített hídszobor Miskolczy Ferenc

Horgászó fiú a Vörös-hídon

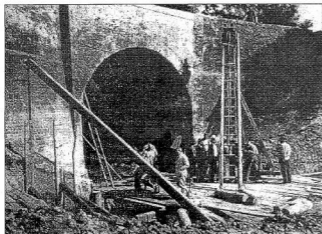
Nagy András felvétele

Címlapon: A Vörös-híd

(1899-1994) képzőművész-tanár alkotása, mely a robbantáskor szántán megsemmisült.

A szobor történetéhez tartozik, hogy azt ugyan Miskolczy Ferenc készítette, ámde Kender István (1902-1957) díszítőszobrász képzelete által teremtett, kisméretű mintázás alapján, mely ma is megtalálható a Türr István Múzeum gyűjteményében. A kiváló mesterember égetett és gipsz, főleg dekoratív feladatokat szolgáló, többnyire ornamentális plasztikni díszítéseket készített, legtöbbször bajai és környékbeli templomok, épületek, stremlékek számára. A szobrászatnak inkább csak mesterségbeli részét művelte, de önálló alkotásai is voltak. Ma is látható pl. a DÉMÁSZ Rt. Déri közti épületrésznének homlokzati falmélyedésében Flórián szobra. A Petőfi-szigeten 1949. július 31-én felállított téglalap alakú betonoszlopra helyezett, alumínium, Petőfi aroképét ábrázoló plakettet is ő formálta. (Helyette ma Fritz János szobrászművész Petőfi szobra áll.)

Az 1930 óta az Erzsébet királyné út (ma Szabadság út) 21. szám alatti műhelyében önálló iparosként dolgozó mester mintázta meg az eredeti plasztikát. A nagyobb mé-

A Vörös-híd kiszélesítése 1934-35

Fotó: Nagy And-

retű Horgászó fiú híru került alakjának megalkotására talán már nem futotta tehetségéből, így azt – szerzőtársul szegődvé –, Miskolczy Ferenc formázta meg.

Ei kell még mondanom, hogy a ránk hagyományozott épületes történet szerint meglepően furcsa, de nevetető dologt észleltek a bajaiak, már a szobor felállítását követő nap reggelén. Ugyanis éjjel viháncoló ifjancok – valószínűleg szentjánosiak – bekenték sült tükkel a szoboralak hátsó fertályát. Elkövezték ezt az évek folyamán akárhányszor, akárkik is...

Kétséget kizárólag igaz, hogy a naiv művészet vadvirágként él városunkban is. Felfedezhetők olyan személyek, akik önképzéssel szerzett tudással vagy ösztönös készséggel, egyéni kedvtelésből alkotnak. Ilyen laikus szobrász volt Blanka Mihály (1905-1984) is. Hivatalos nevén kívül tréfásan "Ciffiá"-nak is szólították. Ragadványnevet azért kaphatta, mivel díszes egyenruhájú hajdúként is szolgált Baján. Nem tudott ellenállni a csábításnak, érett emberként néhány szoborba sűrítette mondanivalóját. Feltehető, hogy az előbbieken említett Vörös-hídon álló szobor megsemmisülése készítette arra, hogy – tagadhatatlan utánérzéssel – kis méretben megmintázza Horgászfiú szobrát.

Ehhez is Miskolczy Ferenc adott segítséget. Fényképen megörökítve látható, hogy Blanka Mihállyal, Vöröskereszt téri háza előtti utcán terepszakasszon dolgoznak a Vörös-híddal formai hasonlóságú nagyobb szobor megmunkálásán.

Nosztalgiaiból eredően terve vette a város – mivel a Vörös-híd már nem létezett –,

Blanka Mihály és Miskolczy Ferenc

hogy az Árpád utcai Sugovica sétány részujéről levezető, párhuzamos helyzetű, két lejtősen kiképzett gyalogút, alsó parti szegélyének találkozásánál helyezik el ezt a szobrot. (Az egyik út azóta megszűnt az új Sugovica-híd építésekor.) Nem áruok zsákmacskát, volt némi szerep abban, hogy ne erre a városi közterületre kerüljön, így a Sporthorgász Egyesület régi, híd melletti telepére állították. Jelenleg a sziget másik felére telepített egyesület működési helyén lévő épület mellett áll ez a naiv bűjű, horgászó alakot ábrázoló alkotás.

Bánáti Tibor

A fotók a Tör István Múzeum és Bánáti Tibor gyűjteményéből származnak

Miskolczy Ferenc és Blanka Mihály "a horgászfiú" faragásán

Baja Város Képviselő-testülete
1999. október 20-án
megtartott ülésén döntött
a városi kiüntetések
1999. évi odaítéléséről

Baja Városért
kivüntető címet adományoz
DR. BOHNER JÓZSEF
tisztifőorvosnak

Baja Város Közgazdálkodási
kivüntető díjat adományoz
TARJÁN LEVENTE
igazgatónak

Baja Város Oktatásért
kivüntető díjat adományoz
KIRÁLYNÉ NAGY ÉVA
tanárnak
SZOTÁK FERENCNÉ
nyugalmozott övönőnek

Baja Város Kultúrájért
kivüntető díjat adományoz
BAJAI HONPOLGÁR
Szerkesztőbizottságának
BÁLINT ATTILA
grafikusnak

Baja Város Egészségügyéért
kivüntető díjat adományoz
DR. RAGADICS ERZSÉBET
osztályvezető főorvosnak

Baja Város Sportjért
kivüntető díjat adományoz
SZIRMAI JÓZSEFNÉ
nyugalmozott testnevelő tanárnak
WEIDINGER JÚLIA
úszásoktatónak

Baja Város Fejlesztéséért
kivüntető díjat adományoz
DOBOSI TIVADAR
ügyvezető igazgatónak
HIEZL JÓZSEF
humánpolitikai igazgatónak

A kivüntető címet és díjakat
a képviselő-testület
decemberi ünnepi ülésén
adták át.

HALÁSZOK, HALKERESKEDŐK

A közelmúlt egyik fontos feladata volt a karácsonyi hal beszerzése. A kínálat biztosítása a halászosok, halkereskedők kötelessége. Szándékosan használtam vesszőt az "és" helyett, mert sokszor nehéz e két mesterséget elválasztani egymástól. Már Zsigmond és Mátyás királynak szabályozni kellett a halászfűtés jogát, hisz még a szűcsök és szabók is foglalkoztak vele. Királyaink szerint halat árulni és eladni csak a hűsítvecsnek, halárusoknak és a királyi halászosoknak szabad, majd a halászmesterek céheknek és a heringeknek. A halászosok csak a saját maguk által fogott halat adhatták el, még egymás között sem kereskedhettek. A mézszárosok viszont csak a vágótőknél kivágtott nagy halat árulhatták. Idővel módosultak a szabályok, a halászosok is kereskedtek, a múlt századi pesti halkereskedők, akik eredetileg céhes halászmesterek voltak, kiterjedt bérletekkel rendelkeztek a Dunán, Tiszán és a Balatonon. De evezzünk hazai vizekre.

A bajai halászcél 1830-ban beadvénnyel fordult az "Nemes Vármegyei kegyes uralkozóhoz." Elpanaszolták, hogy a bajai piacon "mindenféle mi mesterségünkkel viszo-
sóló Paraszok, és általában mindenféle Idegenek sokszor a mi drágán árendált Vizeinkben is lopott Halakat árulnak", s hivatkozva a privilégium 34. cikkelyére, kérik, hogy a vásárokon kívül a halárus-
tást csak nekik engedélyezzék. Indoklásul felhozzák, hogy ők Cébélben tanult halászosok "idegen Határokonban drága pénzen árendált vizekben szerevén meg a Halakat, a Bajai Publikumot minden időben és valóban túrbetű áron kitarjuk". Mesterségük után adóznak, inasokat, legényeket tartanak, drága szerzőmókkal, nagy fáradsággal keresik kenyérüket, mint bajai lakosok és adózók, jogosnak tartják végül, hogy haláikat a bajai piacon – vásároknak kivételével – csak ők árulhassák, annál inkább, mert nekik sem engedik meg más helyeken, hasonló indokokból, s végül, az az igazság, hogy aic viseli valaminek a terhet, az lássa hasznát is, mivel Baján a halászat összes terhet ők viselik, más mester emberek példájára idegenek ne károsítsák őket. A hivatkozott privilégiumbéli paragrafus valóban tilja ezt, csakohgy abban az idő-

ben a céhek egységes szöveget kaptak, csak éppen a helység és a mesterség nevét változtatta mindig a kancellária. Ezért a bizottság – nincs új a Nap alatt – melynek véleményezésére a "kegyes urak" az iratot kiadták, azt válaszolta, hogy a hal se nem "fabrikátum, (közmvés termék) se nem portéka (áru), hanem élelemből szer, melyet a könyörgők is nagy nyereségre más vidékekről annak is csak az allyát bé hozzák, e végett tsupán a Közönségnek zsarolására tüzöltözött kérelmekről annál is inkább elmozdítani alázatosan véljük..." mert a tanyák bérleti díját igen felhajlítják, s a halak fontját 24 krajcárért adják, amit máshol fél áron lehet megvenni, a privilégiumnak sem az a célja, hogy a mesterek mások kizáráásával nyereszkeskedjenek. Inkább azt javasolják, hogy a hal árát a hűséhez hasonlóan limitálják. Így aztán a bajai halászosok nem jártak szerencsével, kénytelenek voltak elviseelni az idegeneket

A céhek eltörlése, majd a halászáti törvény életbepelése után alaposan megváltoztak a viszonyok. Rádásul az ármentesítések, folyószabályozások is éreztették hatásukat, kevesebb

lett a hal, végül, a század elején a Bajai környéki vizeket is a tolnai halászosok árendálták ki. A bajai halászosok, ha mesterségüknél akartak maradni, vagy a tolnaiaknak dolgoztak, vagy áttértek a kereskedelemre. Volt, akinek elegendő tőkéje volt az induláshoz, más, pl. Berger, aki eredetileg "csiklós halászos" volt, házacsajójára kapott bankkölcsönt. Az 1910-es adóösszeírás szerint 24 halász és halkereskedő volt Baján, ebből 13 a halkereskedő, kettő a halkofa – mindkettő halász özevgye, de a kereskedők is régi halászcsalád tagjai. Ez nem jelenti azt, hogy mások nem foglalkoztak halászával vagy eladással, csak éppen nem hivatalosan. A halat a Sugovivén álló bárkákban tárolták, melyekbe télen 150-250 mázsa hal is elfért. Ilyeneket épített még néhány évtizeddel ezéltt Mohácson Badamer József hajóács. (A halászbárkáról 1994. októberi számunkban írunk). A kereskedők a megbeszélt időben megjelentek a halászfanyákon és kisebb bárkáikkal hozták haza a halat. Csónakmotor még nem volt, ár ellen evezni, vagy

gyalogosan vontatni kellett, ezézt távolabb, pl. Gemencbe nem szívesen mentek. Ide már kocsi kereskedő járt, – néhánynak volt lajtja is – de az is csak 40-50 kg keszegféléit és 20-30 kg mustahalat, az ilyen kilón aluli, és néhány kilón felülit, amit jóhalnak neveznek, vitt el. Csakohgy a tolnai németeknek is volt magukhoz való eszköz. A töltésen kívül hatalmas jégvermeket ástak, télen telehordták jéggel, letakarták szalmával. Ha már bádgyát volt a hal, de még élt, nagy deszkafalóca rakták, azt rá a szalmarétegre, s ezt adták a kocsi kereskedőknek. Ahol jégverem nem volt, ott bizony sokszor mázsszámmal dobták a döglött halat a Dunába, esetleg díszmóhizalának adták, ha volt a közelben.

Előfordult azonban, hogy a környéken nem fogtak annyit, hogy a közönséget elátláthassák, ilyenkor Apatínba mentek halért. 6 méteres bárkákban, melybe 4 mázsa hal fért. Apatín sem saját halát adta tovább, hanem a Drávuszögből szerezte be a szüköslegletet. Apatínról Bezdánig a "Gazaké és-sásban" evezni kellett, mert a hercegi uradalom nem engedélyezte már akkor a vontató utat. Bezdánnál bezsilpeltek, és a csatornán lúzták Bajáig. Voltak helyek, ahol széles nád közötti csapáson haladtak a nagy hűségben, a bárka meg távol a nyílt vizen haladt. Sietni kellett, de így is sok hal elpusztult az úton. Házzevire a szebb halakat azonnal jég és fű közé csomagolták kosarakba vagy ládába, és vitték a hajóállomásra, küldték a pesti kereskedőknek. Néha megtörtént, hogy Pestre is bárkában vontatták fel az árut, de azt már hajóval. A szigetben a Sugoviva Hotel helyén és a Parti utcában is voltak jégvermek, ahonét a halászosok is szereztek a jéget. Az említett 1910-es adóösszeírásban szerepel két "jégverem bérlő", úgy látszik ez jövedelmesező foglalkozás lehetett – (A bajai halpiacról az 1994. novemberi számunkban olvashatunk.)

A nagy halkereskedők mellett voltak a kicsik, a halászosok, akik saját fogásukat próbálták eladni. A nagyhalászosok, a bérlők ugyanis az általuk nem halászható vizeket kihalászosoknak adták ki feléből vagy fix összegért. A felesalász köteles volt átadni zsákmányát, aminek felét a gazda nagyke-

reskedelmi áron fizette ki. Aki bért fizetett, az szabadon rendelkezett a halallal.

De ha jó fogások voltak, sokszor a feles halásztól sem vette át a bérlő, így magának kellett eladni. A feles halász mindig úgy érezte, hogy becsapják, rosszal mérnek, nem a tényleges árat fizetik, ezért igyekezett ő is mellékeshez jutni, legegyszerűbben úgy, hogy nem vitte be összes fogását, mindig volt megbízható vevőkor a "fekete" halra. A távolabbi vizeket adták ki fix összegért. Ezeket nem lehetett úgy ellenőrizni, a távolóság miatt a hal beszállítása nehezebb, sok elpusztult volna. Egy dávodí kishalász, aki a Ferenc-csatornán dolgozott, mondta, hogy csütörtök éjjel mentek Bokodra, Madarásra, egyesek Mélykútra vagy Vasútra kocsiival. Este 11-kor már rakodtak, hogy hajnalra odaérjenek. Ha volt haluk, kedden, szerdán, pénteken járták a falvakat, az utcán kiabáltak. A jóhalat csütörtökön Baracsán a bérlő vette át. Ha hét közben nem árultak, akkor pénteken mentek vidékre.

A bajaiak kosárba téve drágacson tolták végig a virosón. Bergerék főleg Kiscsávolyt és Alvéget járták, a kiabáltak a helynek megfelelően: Halat! – Fisch! Ríbal! Ha szebb halat, pontyot, süllőt, harcsát fogtak, azt a Nemzeti Szállóba (ma Duna) vitték, ott többnyire sikertül eladni.

Századunk elején a Duna bajai szakaszát is a tolnaiak szereztek meg. A volt hajóállomással szemben állt nekik egy halásztanyájuk, ahol a nagyhalászok laktak. Ide adták inasnak a kis Kukity Lacit (feladtként Kunsági Lászlónak ismerték). Volt egy húga, a Mariska, aki úgy járta a Dunát, akár a nagyok. Minden nap átevezett a halásztanyára, vitt a Laci gyereknek süteményt, gyümölcsöt, hogy az anyja küldi. Németül ugyan nem értett a kis inas, de azt hamar megtanulta, hogy ha 6 szál húzókötelet rakatnak vele a hálósádkiba, akkor felfelé mennek halászni, ha csak hármat, akkor lefelé. Mariska pedig vitte haza a húst. Ha a németek felfelé mentek, a bajai kishalászok összerálltak 5-6-an, a darabhalókat összekötötték, s meghúztak egy-két "tanyát". Így sokkal többet fogtak, mint külön-külön kisserzámmal, és a részt sem kellett leadni. Kukityék háza előtt már várt a fuvaros, aki vitte a halat valamelyik faluba.

Baja arról híres, hogy az országos átlag tízszeresét fogyasztja halban. A visszamen-

lékezősek szerint régente is haleyők voltak, de leginkább a keszegfélék, ami olcsóbb volt, mint a "jóhal", de ezt mondják a környező falvakra is. A század elején az Alvég, a bunyevác fertály módosabb volt, mint általában a parasztság, mindnek volt pár hold földje, kocsisok, fiákeresek, hajóvontatók (ők lóval vontattak, s ezzel akkoriban jól lehetett keresni), mindnek volt háza, anyagilag jól álltak. De ha vasárnap bejöttek a Barátok templomába, ide jártak a bunyevácok, akkor mise után a lányok, menyecskek lementek a Sugovica-partra, a halpiacra, és a hóféhér zsebkendőbe, amibe eddig az imakönyvet tartották, bele-mértek fél vagy egy kiló 3 krajcáros keszeget. A kereskedő volt olyan ügyes, hogy egy-két élő közé 5-6 döglötlet is belekevert. A kendő négy sarkát összekötötték, úgy vitték haza. Ez volt a vasárnap ebéd. Jóhalra nem költöttek, inkább ruhára. Ők a nyers halat takarták zsebkendőbe, s nem a legénynek, hanem a családnak adták.

Solymos Éde

TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNY

*A Környezetvédelmi Minisztérium
Központi Környezetvédelmi Alapot
létesített
közéleti környezetvédelmi feladatok meg-
valósítására.*

*A Bajai Honpolgár
2000-ben
kiemelt súlyjal kíván
környezetvédelmi témákkal
foglalkozni.
Kuratóriumának pályázata alapján,
előjli megvalósításához
az Alapból
pénzübeli támogatást nyert.*

*Minden kedves olvasónknak
Boldog Új Évet kíván,
Bajai Honpolgár Szerkesztősége*

TÖRTÉNELEM ÉS EMLÉKEZET

Tisztelt Közönség!

Ez a kis hely, ahol most összejöttünk, valamikor megszentelt hely volt. Itt pravoszláv egyházi szertartással búcsúztatták az elhunytakat, a toronyban megszólalt a harang, a bejárat előtt magas kereszt állt. Sírok százai borították a domboldalt, emlénapokon virágokat hoztak, sírtak, imádkoztak. Ez a temető a béke kertje volt, az elhúzóztak alvóhelye a feltámadás reménye alatt. Így telt-múlt az idő, amikor bekövetkezett az, amire senki sem gondolt: a temető is meghalt.

Bizonyára olvasták a Délvidék című hetilap múlt évi június 11-i számában a régi bajai épületek sorsát kutató Bánáti Tibor írását erről a szerb kisközpontjáról és a temetőről. A történeti tényeknek ez a szikár felsorolása lelket felkavaró, megdöbbentő vídírjat is lehetne arra a barbárságra, gyaláztatra, amit ezzel a temetővel tettek, nem is olyan régen. Még tizenöt-húsz évvel ezelőtt is.

Hová lettek a sírok, a keresztek, hogyan bagderezték a csontokat, hogyan fosztot-

ták ki a sírközpontát építtető család koporsóit és rabolták el a szép vagy használható márványköveket? Így váltak emléktűkben is semmivé azok az itt elhaltolt délszlávok és utódai, akik ennek a városnak alapítói voltak. Tisztelt közönség, erről a posztitásról fényképek vannak, szemtanúk élnek, erről mindenki tudott vagy hallott. És ha annyian tudtak erről, senkit sem kényszerített a lelkiismerete, hogy tegyen valamit? Vagy nem tehetett?...

De fogalmazhatunk másként is. Egy kisváros, és ilyen Baja is, olyan mint egy jó család. Nem kell a szegycint kibeszélni, oktalanság számon kérni, ami nem ránk tartozik, balgaság kérdőre vonni bárkit, mert még baj lehet belőle. Ne vigjunk eret ott, ahol már nem folyik vér. Jobb a békeség, jobb a hallgatás. Ilyen hadak útjába eső környéken az óvatosság életbenmaradást jelent. Így hallgatunk Trianon óta, Mohács óta vagy talán még régebben. Lezárt történelmi korszakok gödreiben hever, foszlik a múltunk. De minden drá-

mai felhang mellett azt is tudnunk kell, hogy ez a sokféle múlt itt Bácskában valamennyiünk közös múltja. Ha lenne egy szépen megírt, csaknem regényes bajai olvasókönyv, néhány fejezete részletesen szólna a Délvidék életrajzát meghatározó délszlávok történetéről. Mondjuk így kezdené: a szerbek nagy beköltözésére 1690-ben került sor a híres Csernovics (Crnjevic) Arzén ipeki patriarka vezetésével, de délszláv, szerb csoportok már korábban is éltek a Duna-Tisza közén. A bajai történelmi emlékezetes I. Lipót császárt az készítette a patriarka népének behívására, hogy a harcokban edzett szerbek segítségével megerősítse seregét a törökök ellen, és ugyanakkor felhasználja az új lakosokat az elgedetetlen magyarok féken tartására. A császár tanácsadói és Kollonich Lipót bíboros pedig azt remélték, hogy az orthodox szerbeket sikerül majd a latin szertartású keresztényekkel unióra vezetni...

Ha lenne egy bajai olvasókönyv, amit az iskolában is tanítanának, de nem kellene vizsgáznai belőle csak beszélgetni, mesélni a bácskai földről és népeiről, akkor az utódok indulatok nélkül megértenék, hogy ennek a szanaszét futó történelmek mennyivel szebb a színe, mint a visszajá. Az egymáshoz sodort, egymásra utalt népcsoportok keveredéséből származtunk valamennyien, ezért szokták tréfásan azt mondani, hogy itt Bácskában mindenki 'csizsta' magyar.

Tisztelt közönség, itt a szabad ég alatt emlékeztünk arról is, hogy ezt a sárkányölő Szent György tiszteletére dedikált szerb kisközpontát Bánáti Tibor dédapja építtette és vele dolgozott B. Mikli Ferenc dédapja is. Van valami sorsszerűség vagy isteni kegyelem abban, hogy B. Mikli Ferenc festőművész lelki és művészi kötelességének érezte a semmiből újjáteremtini ezt a pusztulásra szánt kőpóntát és környezetét. Rendkívüli invencióval, sok hercehurcá-

val megküzdött munkája közben szimbólummá nemesült számára ez a kis épület és új titullussal bővítette a régit. Legyen a megbékélés kápolnája. Ezt ábrázolja a belső tér jelképrendszere, a bizánci és latin, a keleti és nyugati keresztény művészet motívumainak harmóniája. Két secco egyetemes jelentést sugall. A bejárat belső jobb és bal oldalán Cirill-Konstantin és Metód bizánci görög testvérpár. Ők fordították szláv nyelvre a Szentírást. II. János Pál pápa 1980. december 31-i keletkezéssel kiadott apostoli levelében Cirillt és Metódot Európa társ- védőszentjeivé nyilvánította. A pápa kijelentette, hogy szent Benedek mellett, aki elsősorban nyugati és közép-európai volt, szükségünk van arra, hogy rávilágítsunk a bizánci hágyományokra, a keleti kereszténység értékeire, az egyház egységére.

Tiszteit közönség, a Megbékélés Kápolnája nyitva, várja a látogatókat. Lélekben gyártsunk gyertyát az elpusztított temető valamennyi halottjának emlékére.

Dr. Rapcsányi László

Az 1999. november 20-án, Baján, a megújult Szent György régi szerb temetőkápolnája, B. Miklós Ferenc festőművész seccoival díszített, Megbékélés Kápolna bemutatásán elhangzott beszédnek, a Szentő útól szerkesztett, közlésre szánt szövege.

MEGBÉKÉLÉS

– B. Miklós Ferenc seccoal alá! –

A Mester bölcsen hallgat. Csöndes mosolya oldja a fény anyagát.
S ahogy föllángolnak színei látom a megfestett csodát:

A Fiú lelkét és szellemét,
a szeretet mély fájdalma szerint,
átjárva a boltívek alatt
a szív örök lobbanásait.

S látom a kereszt alatt az anyát,
aki siratja egyetlen fiát,
miként ha siratna engem is

anyám, míg nézem a hugenotta
csendben az emberkéz alkotta
csodát, mely örök, akár a genezis.

Esnagy József verse

SZARVAS AZ ÚTON

Most jelent meg Esnagy József új verseskötete – immár harmadik – a címe: Szarvas az úton.

A címlapon s belül a kötetben Jenei László grafikái, melyek mintegy tetten érik a szót, a gondolatot, megragadva az olvasó tekintetét, odaátviva, afelé, abba a világba, szívből-lélekbe, melyért épp képpé lett.

*"... S úgy áll előtted, mint ki merés
Útját bafarta rég futni kész
Lábaival s útja itt megszakad.*

*S bámul, néz rád dacosan szabad
tekintetével, míg barna, hős
szeméből Isten nyugalma süt..."*

(Szarvas az úton)

Esnagy Józseffel akkor találkoztam először, mikor a bajai költők antológiája 1994-ben megjelent. Mindketten szerepeztünk abban a kötetben. Persze nem sókótló való ismeretség volt, hisz a szerzők többsége – Esnagy József is – régi Tóth Kálmán körös volt, én meg csak amolyan közefűk csöppent idegen, aki akkor adta ki kezéből először a verseit.

Esnagy József ennek a hatvanas évek második felében induló körnek volt egyik legfűsegebb tagja. Odaadó tisztelettel emlékezik Tóth-Pál Zoltánra, a kör feledhetetlen gazdájára, aki valóban felvállalta őket, a lelkes, tehetséges, tanulni vágyó munkásfiatalokat. Úgy mondja, igen szigorú kritikusuk volt, sosem hagyta szó nélkül a hibákat, fíradhatatlanul javította írásaikat, olykor keményen ostorozva, mindig csiszolagta tudásukat, és tette, hisz elfogadta, s valamiképpen a maga gyerekeinek tudta őket. Aztán tovább, és a beléjük vetett reménységet, ismeretet, tudást s őket magukat is, másokra-magukra hagyta.

Esnagy Józsefre bizonyára érdemes volt figyelni, és őt pártfogó szeretetébe venni, hisz épp harmadszorra tesz egész kötetnyi verset az olvasók elé.

*"a malachák puhák frissék rózsaszínűek
épen most pottyannak a világra zörög
az őlétrőg a vasarács is melyben kapaszkodom
hétről görnyedek nyugat felé a szalmán
tudom a kocdra nem számíthatok*

*fájdalmában feláll lefekszik s máris
nyúlás gubancok
gurulnak a földön virgona sítváts
ólólóló küadelem a jó-aszop helyért
mert nem mindygy ki melyiket kapja
szájába először hiszen csak az lehet
ezután az övé ezért el nem engedti
nyomakszik rög kapaszkodik jelölgetti
bársony ínyével nyelve hegyével
míg végül megnyugszik és nyel szopik
alszik szopik és újból alszik és szopik
elnyúlva a csőcebn szussog mindygyik"*

(Malac karrier)

Mikor egyszer beszélgettünk, nagyot sóhajva mondta: ha járhatott volna egyetlenem, ha magába szívhatott volna ott mindent, amitől szebb, jobb a vers, a mondanó! De szerette volna Becsülhetővé lenni. Mindig többet, még többet tudni, méltóbban megszólalni.

Ott mocorog, fészkelődik sorai közt, reménye, vágya, akarása és nem csak ő, nem is csak asszonyát, fiát öleli bele a versekbe, éled a környezet, a hely, ahol él, ami egyszerre otthon és ország. Mert benne lakik mindkettő, mert övé, mert vállalja, mert felelős érte, s nem csupán a szóért és a versért.

*"...bár azt volna jó hallani.
Azt a nagyzerű csodát,
hogy nem vagyunk sehol idegen."*

(Kőbor szonett-formák)

Egyre kitűszkődik, birkózik önmagával, azzal, ami nem tud bellől maradni, akaratlan is előbukkan minden indulásban, jövés-menésben, megérkezésben. Kikívánkozik belőle a szó, a gondolat, az érzés, újra meg újra, hogy növekedjen, formálódjon, és megszülethessen.

*"S újból nappal majd éjszaka
lett, mintha egy fűraút testen
a világ rohant volna át,
melyet észre se vettem.*

*A fűtő fák s más kérgesek
között kicsi testek: szép lepkék,
csigák és párzó bogarak
a végtelent keresik,*

*míg kocsin száguldova repült
a cél felé. Még ma is hallom
szívünk miként vert ezerszer.*

*S a sziklára nőtt fák mögöl
hirtelen, mint érett asszony,
kítáratl élénk a tenger."*

(Kőbor szonett-formák)

Földközélel indul, meg-megtorpan, de lehet vele együtt lépni, föl-föltekinteni és látni is, és érinteni és érezni, és vele sóhaj-tani, és kimondani: "... ne hagyj a földön..." (Ne hagyj)

*"Talán szeretni kéne őt
egy perccig legalább, míg tovább
megyünk hegyen és völgyön át."*

(Kőbor szonett-formák)

dr. Michna Ottóné / Ablonczy Ágnes

Esnagy József

SZARVAS AZ ÚTON

(Esnagy József új kötetét egyelőre két helyen: a könyvtárban és a Kossuth L. utcai újságírásnál lehet megkapni.)

Jenei László tárlata űrügén...

Jenei László 1999 novemberében rendezett tárlata kapcsán több aktuális kérdés fogalmazódott meg bennem, melyek mindegyike szoros összefüggésben van Jenei László életével, munkásságával és velünk: Bajai város kulturális és művészeti életét szívünkön viseljük.

A kultúra egésze talán sohasem lesz az emberek közötti egyetértés színtere – de lényege szerint talán nem is lehet. Lényegesen eltérő nézeteket képviseltek és képviselnek ma is a művészek, az írók és a történészek, a kutatók és a tanítók, a képzőművészek és a művészettörténészek – hogy a kultúrpolitikusokról már ne is beszéljünk. Ugyanakkor az "esztétikai közösség", vagyis a kultúra életében való egyetértés teremt meg a kisebb-nagyobb emberi közösségek együttesének – tulajdonképpen létének – alapját. A művészetet újra és újra megújító egyéni főfogás és az esztétikai közösséget teremtő egyetértés dinamikus feszültsége miatt mondhatjuk, hogy a művészet él.

Az élő művészet azonban nyomban halottá válik, ha már nem képes esztétikai közösséget teremteni, vagy elveszti megújuló képességét – összességében tehát a művészet halott, ha az egyéni felfogás és a közösségi egyetértés dinamikus feszültséget nem tudjuk megteremteni vagy megtartani, vagyis ha mi nem hiszünk az általunk teremtett kultúra értékeiben. Bajai kicsinyke város, amely véleményem szerint nem engedheti meg, hogy művészeti életében önszámú célok, politikai törekvések vagy gazdasági manipulációk szolgálatába álljon. Inkább arra kellene törekedni, hogy helyi szinten is a kultúrának a "dinamikus feszültségforrást" újra és újra megteremtstik, s így a művészetet életben tartisuk. Ez okból örültem Jenei László novemberi kiállításának.

Egy város kulturális, művészeti életében működő egységnek (nyilván nem kell feltétlenül mindenben egyetértésre gondolni) megteremtése vagy megtartása azonban még nem minden. Arra kell nagyon vigyáznunk, hogy a viták hevében a lényeg soha ne tűnhesen szem elől! A lényeg

pedig úgy vélem az, hogy ennek a városnak szüksége van egy tradíció folytatására, szüksége van élő művészetének, művészei életének folytonosságára. (A múlt értékei ugyanis csak az élő, kortárs értékekben őrződhetnek, maradhatnak fent.) A folytathatóság egyik fontos kritériuma pedig az, hogy fogadjuk el a másságot. Fogadjuk el azt, hogy itt a magyar Bácska fővárosában sokféleek vagyunk térrel és idővel meghatározottan. Minden alkotó kényszerben vállal részt a jelene által megoldandó művészi feladat megoldásában. A mű tehát a közös egyéni változata. A műtörténet a közös és az abból kiváló egyénre kíváncsi kutatja az adott időszakban létrejött életművek, alkotások kapcsolatát, hasonlóságát, eltéréseit.

Természetesen nemcsak a kimagasló értékek vagy a zenék érdeklik, hanem a kismiserek is, hiszen az érték öösszeri mindenütt csak a valamihez, illetve valakihez való viszonyítás árulja el.

Nyilvánvaló, hogy korunkat, generációként, de egy-egy alkotói pályán belül is állandóan változik a művészi, esztétikai előadás formája, minősége és lehetősége. Különösen így van ez századunk utolsó harmadának sokszínű, folyton átalakuló, mindig újra – és átértékelő képzőművészeti életében, ahol egymás mellett és többször egymás ellenében versengnek a legkülönfélébb tendenciák. Nem könnyű tehát eligazodnunk, hisz mindig újszerű minőségekkel, újszerű emberi, alkotói attitűdökkel találkozhatunk.

Az, a XX. század bajai képzőművészetét bemutató seregszemlén Jenei László pedagógus-festő több művével is szerepeltetne. Az 1938-ban Baján született festő a pécsi Tanárképző Főiskola elvégzése után a Képzőművészeti Főiskola rendkívüli tagozatán szerzett diplomát 1982-ben. Számomra önálló és csoportos bemutatkozásai (1972 óta többek között megyei Téli Tárlatokon, az Ezüst Gerely művészeti pályázatokon – annak kiállításain, Megyei Grafikai Biennálékon), s a több mint negyvenévtizedes alkotómunka során sok-sok szakmai, technikai tapasztalatot szerzett,

ugyanakkor szemléletbeli, alkotói szuverenitása is megerősödött. Grafikai megjelenetek országos lapokban, antológiákban. Eszeny József verseskötetéiben illusztrációként (néhány napja jelent meg az Uránusz Kiadó által a legújabb Eszeny kötet Szarvas az úton címmel, melyet ismét Jenei László grafikai illusztrációk). Az ezredforduló küszöbére érve Jenei László összességében elmondhatjuk, jelentős méretű életművet teremtett, mely napjainkban is alakul, gyarapodik.

A lényeg azonban változatlan: Jenei László emberközpontú festő. Műveiben a "teremtékeny pillanat" többnyire figurális kompozíciókban realizálódik, melyekben személyes létét átfogó aktuális kérdéseit fesszegteti, de egyben a hétköznapok intim, játékos kihívásait is elfogadja. Újra és újra visszatéró tematikai, gondolati elemekkel minduntalan mértéket ad a kifejezés hangulatát, anyagi dimenzióinak: időként a szagot, kisértés, expresszív, dinamikus hatás, máskor a líraibb, intímabb, szentimentálisabb hangú vallomása erőteljesebb, de ezzel egyidőben karakteres, nehézkos grésztel vonásaira is ráismerhetünk.

A karakteres, sajátos Jenei képek stílusai jegei között különös ellentmondást érezkelhetünk. Hiszen egyes tájképek romantikus realitása, naturalizmusa igen furcsa viszonyba keveredhet az életképek köcs, feszült, szuggesztív színű expresszivitásával. Persze gondolom, senki sem vár tőle hajdan klasszikusnak nevezett tájképeket, hiszen a lassan közhellyé váló terminus technika szerint a klasszikus festészet meghalt, megülte az igazság: Paul Valéry úgy fogalmazott, hogy "A művészetben nincs igaz tan, mert előbb-utóbb mindennek rájönnek, és végül is minden érdekel bennünket."

Ma már senki sem memé mondani, hogy a természetnek idealizálásra van szüksége; hogy az ég, a föld és a víz közönséges, hogy a látóhatárt harmonikus és a szabályosság kell tenni, ha valaki szép művet akar alkotni. Nagyból kűzdelem nélkül elfogadunk már egy századdal korábban – Emil Zola idején – a naturalizmust is, mert fél évszázad irodalma, művészete és egyéni ízlése előkészítette arra, hogy elfogadjuk. Meggyőződésem, hogy a közlés mára elfogadta az emberi test igazságát is, tehát a figurális képeket szabatos valóságukban éppúgy, amint magáévá tette a mezők valóságát, a tájat igaz háttérrel és valódi fékkel.

Míndezzel együtt azt szeretném hangsúlyozni, hogy: az élet is, a művészet is izgalmas, bonyolult mozgások és áthatások szövete. Különösen így van ez századvégünk sokszínű, dinamikus szellemi életében, naha az előző korokban sem volt ez másként. Inkább azt érzem fontosnak, kiemelendőnek, hogy a különféle szemléletek, stílusok vagy műfajok szerencsés találkozásából időtálló alkotások, életművek születnek, mert a részgazságból átfogóbb művészi minőség keletkezik. Jenei László festészetét – és Baja képzőművészeti életében elfoglalt helyét és szerepét – is ez avatja tanulságossá.

Kovács Zlita

HÍRESSÉ VÁLT SZEMÉLYISÉGEK ÉVFORDULÓI 2000-BEN:

Akiknek szülővárosa, emberré válásának vagy alkotómunkájának színtere volt Baja.

275 éve,

- 1725. január 23-án Baján született
VALERO JAKAB
piarista tanár, mérnök, építész.
Elhunyt Pesten, 1798. szeptember 10-én.

240 éve,

- 1760-ban Schwerinben született
SCHWERINI KOHN GÖTZ
talmudtudós, rabbi.
Elhunyt Baján, 1852. január 15-én.

230 éve,

- 1770-ben Debrecenben született
ID. ÉNYI DÓMÓTÓR PÁL
ügyvéd, táblabíró, költő, író.
Elhunyt Baján, 1847. január 7-én.

205 éve,

- 1795. december 25-én Baján született
KLIBEL JÓZSEF
feltaláló.
Elhunyt Pesten, 1870. január 7-én.

190 éve,

- 1810. február 2-án Baján született
CSOKOR JÁNOS (JOVAN CSOKOR)
szerb nemzetiségű jogász, tanár, teológus, író.
Elhunyt Karlócfán, 1871. június 13-án.
- 1810. október 7-én Keszthelyen született
NAGY IGNÁC
író, újságíró, szerkesztő, aki városunkban járt iskolába.
Elhunyt Pesten, 1854. március 10-én.

180 éve,

- 1820. április 3-án Magyarópusztán született
KOLMÁR JÓZSEF
figyelmeztető tanár, író, újságíró, lapszerkesztő, aki 1854-1861 között működött Baján.
Elhunyt Pozsonyban, 1917. június 21-én.

175 éve,

- 1827. március 14-én Baján született
LATINOVICS GÁBOR
bajai apátjelölt, érnemes püspök, városunk országgyűlési képviselője.
Elhunyt Budapesten, 1897. május 8-án.
- 1825. augusztus 11-én Baján született
TÖRR ISTVÁN
szabadságharcos, táborno, Baja díszpolgára.
Elhunyt Budapesten, 1908. május 3-án.

170 éve,

- 1830-ban született
LOOSZ ZSIGMOND
jogász, Baja város utolsó főbírója.
Elhunyt 1908-ban.

165 éve,

- 1835. november 23-án Baján született
BERÉNYI DÁNIEL
apátjelölt, hittanár.
Elhunyt Baján, 1895. március 17-én.
- 1835. november 26-án Baján született
DR. PERLESZ JÓZSEF
művelődési főbíró.
Elhunyt Münchenben, 1894. március 6-án.

155 éve,

- 1845. szeptember 29-én Igón született
BARTSCH SAMU
biológus, tanár, a tanítóképző igazgatója.
Elhunyt Baján, 1895. január 19-én.

150 éve,

- 1850. február 5-én Baján született
DECSY GÉZA
tanár, költő, humorista és tanügyi író.
- 1850. augusztus 31-én Nagyharáson született
FÖLKNER GUSZTÁV IMRE
címzetes tanár, iskolaiigazgató, irodalmár és terméshozóíró.
Elhunyt Baján, 1904. február 7-én.

145 éve,

- 1855. április 25-én Baján született
DR. FERENCZY JÓZSEF
tanár, irodalomtörténész.
Elhunyt Budapesten, 1928. március 21-én.
- 1855. október 9-én Baján született
HIRMANN FERENC
egy fővárosi gyár megalapítója.
Elhunyt Budapesten, 1939. szeptember 2-án.

135 éve,

- 1865. november 25-én Veszprémben született
HORVÁTH CYRILL JÓZSEF
címzetes pap, tanár, irodalomtörténész, akadémikus, aki Baján működött 1890-1894-ig.
Elhunyt Balatonalmádban 1941-ben.

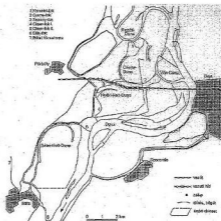
sek egymás közötti összeköttetését. Az így kialakított összefüggő fokrendszer segítségével a főfolyótól akár 20-30 km-re lévő területekre is el lehetett vezetni az életet adó Duna-vizet.

Árvízvédelmi funkciójuk mellett a fokrendszerek meghatározó szerepet játszottak az ártéren élő emberek halászatban és külterjes mezőgazdaságon alapuló gazdálkodásának kialakításában. Fokok biztosították a halak szabad vándorlását a folyó és az ártéri (vó és táplálkozó) helyek között. Az ártér árvizek utáni leürítése elejét vette az elmosarodásnak, ami a halak, az erdők és a legelők pusztulásához vezetett volna. A Duna menti árterek legendásan gazdag halállománya nem a természet ingyen ajándéka volt, hanem ezeknek a mesterséges fokrendszereknek köszönhetően alakult ki. Fokrendszerek tették lehetővé a halállomány egyszerű, de rendkívül hatékony lehalásztását is. Apadáskor a Dunába visszavonuló halakat a fokokba helyezett rekeszek segítségével fogták ki.

Fokrendszerek maradványai ma is megtalálhatók gemenci hullámtéren. A terület

2. Javaslat a Cserta-Nyéki-Báta fokrendszer természetharmonikus rehabilitálására

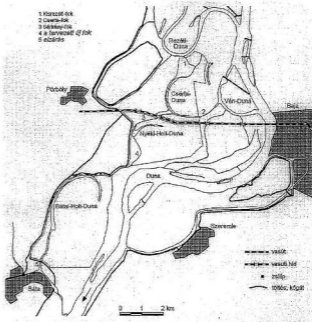
A Cserta, Nyéki és Báta holtágak illetve környezetük ökohidrológiai viszonyain a fokrendszerben történő csekély beavatkozások árán jelentősen javítani lehetne. A javaslat egy, a Nyéki-Holt-Dunát a Báta-Dunával összekötő, új fok létesítését irányozza elő, ami tulajdonképpen az ősi Cimer-fok helyreállítását jelentené, hiszen a Cimer-fok valaha ezt a két holtágot kötötte össze egészen addig, amíg a Duna nyugati irányba vándorló kanyarulata két részre nem vágta. A Cimer-fok helyreállítása mellett még a Sárkány-fok áttöltésének eltávolítása, a Cserta-, a Cimer I. és a Cimer II. fokok teljes elzárása, valamint a Báta-fok körgáttal történő részleges elzárása szerepel a tervben (3. ábra). Mivel az így kialakított új fokrendszer alacsony dunai vízállásoknál csak a felvízi, magas vízállású Rezfői-Dunával lenne kapcsolatban, a holtágak vízszintjei, különösen a Báta-Dunáé, jelentősen megemelkednének a jelenlegi állapothoz képest, ami nagymértékben ellensúlyozná a kiszáradás negatív következményeit a holtágak környezetében.

2. ábra A Cserta-Nyéki-Báta fokrendszer a gemenci hullámtéren

déli részén található a Cserta-Duna, a Nyéki-Holt-Duna és a Báta-Duna holtágak, melyek a hozzájuk kapcsolódó fokokkal alkotnak egy fokrendszert (2. ábra). A keresztvező erdei utak miatt a fokokat szá-

mos helyen áttöltötték. Ezek az áttöltések tovább rontották az ártér vízellátását, valamint a Duna és a holtágak közötti vízforgalmat. Csak kevés áttöltés van csőszerezéssel ellátva.

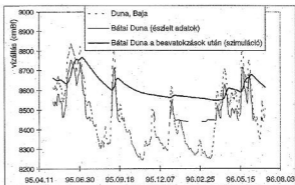

3. ábra A Cserta-Nyéki-Báta fokrendszer tervezett átalakítása

A fenti hipotézis igazolására elvégeztük a tervezett fokrendszer vízjárásának számítógépes modellezését. A Bába-Duna szimulált vízállásai valóban azt mutatják, hogy a holtág vízszintje jelentősen megemelkednének, különösen a kisvízes időszakokban (4. ábra).

A szimulált vízállások alapján megállapítható még az is, hogy a javasolt fokrendszerben a halállomány számára lényegesen kedvezőbb vízállás-változási viszonyok alakulnának ki, köszönhetően a holtágak összekapcsolása által nyert hatalmas tározási kapacitás árhullámokat "kisimító" hatásának.

A kedvező ökológiai hatásokon túl a fokrendszernek rehabilitációjának óriási kulturális jelentősége is lenne. A fokzáralkodás mai viszonyok szerinti felújításával ugyanis egy már elvesztettnek hitt értékes

4. ábra Észlelt és szimulált vízállások a Bába-Dunában

kulturális örökséget lehetne életre kelteni és az utókor számára megőrizni.

Zruffa István János

Alma a fájától... avagy hogyan tanítsuk a szabadesést?

Előbb azt terveztem, hogy *Az új ember* Kovácsa címmel *pedagógiai hőskölte-ményt* írrok a nevezetes esemény tiszteletére, aztán hamar letettem erről. Az ötlet tetszetős hamar, de attól tartok, hogy a párhuzam harnis, félrevezető. Meg aztán, ki emlékszik ma Anton Szejmonovics Makarenkóra, akiről a Világirodalmi Lexikon 1982-ben kiadott, 7. kftétetnek hathasáshos szócikke megállapítja, hogy "a hatékony szocialista nevelés elméleti és gyakorlati megalapozója, úttörője"?

Csak a hozzám hasonló öregek – ők se szívesen –, akik minden egyéb mellett a híres "makarenkói pofonokat" is elszenvedték. Az ember ne legyen korszerűtlen, ha nem muszáj. Inkább a tényekhez ragaszkodjon, és a lényegről beszéljen. Abban talán egyetérthetünk, hogy egy kiállítás mindig nevezetes esemény. Az egyik ezért, a másik meg azért. A szóban forgó kiállítást az a szép, napjainkban ritka közösetégi gondolat, amelyre épült, teszi nevezetessé. Ez ugyanis nem egyszerű csoportos tárlat. Itt, minden látszat ellenére, nem négy, hanem egy meg három alkotó mutatja be a műveit: a tanár mutatkozik be választott tanítványi körében. Nem em-

lékszem hasonló okból szervezett bemutatón, ahol a tanár a tanítványival együtt vállalkozik a megmértetésre.

Habár a tárlaton szereplő fotográfusok közül ma már egyik sem: bajai lakos, a kiállítás helyszíne magától értetődő. Nemcsak azért, mert az Eötvös József Főiskolán oktat a tanár úr, hanem azért is, mert Baja, ez a szorgos, dolgozó, délszaki hangulatú város mindig is barátságosan fogadta a fotográfusokat, otthont adott neki (talán elég, ha a máig emlékeztető Nagybaracska Fotográfiai Alkotótélepre gondolunk); az innen kiröppendő fotográfusokat pedig nem felejtí, számon tartja, s ha jönnek, szívesen látja őket.

Kissé eltérve a tárgytól, hadd mondjam el, amit oly régóta magamban tartogatok, hogy fővárosi szemmel nézve Baja otthonos város, ahol még a munka is jobban halad. A polgárok barátságosak; az élet lüktetése rokonszenvesebb; senki sem rohan, kapkod; van ideje szóba elegyedni a másikkal. Eligazodni is könnyebb benne, mert méretei emberi léptékűek (van ugyan néhány randa épülete, de sehol egy toronyház vagy egyéb szbrnyűség). Azt is hamar megtanulja az ember, hol lehet Baján a

legfinomabb kenyeret kapni, mikor kell szombaton a piacra menni, kinél vegyen pompás juhtúrót, ordát, hol eheti a legnagyobb lángost, végül, de nem utóljára: ki készíti a városban a legizetesebben a hal-tételeket. Aztán, ha ideje engedi, körbesétál a szépen csinosodó, gyönyörű Főtéren, vet egy pillantást a (kicsit bűdös) Sugovicsára, majd megpihen a tekintete a Petőfisziget üdítő lombjain, melyeknek árnyékában nagy sétákat tehet, s ekkor úgy érzi: az élet elviselhető.

Visszatérve a kiállításra, címe egy megcsorokított és ezzel talányossá tett közmondás: *Alma a fájától*. Az eredeti, mint tudjuk, így hangzik: Nem esik messze az alma a fájától, és annyit jelent, hogy amilyenek a szülők, olyanok a gyerekek is. Azt, hogy vajon olyanok-e a tanítványok, mint aki tanította őket, magunknak kell eldöntennünk a művek alapján.

Kovács László tanár úrnak, akarja, nem akarja, el kell tűrnie, hogy ezen a kiállítás-on a főszereplő, viszonyítási alap, akéhez hasonlítjuk a tanítványokat. Egyszer már elmondtam, most csak ismételní tudom, hogy Kovács tanár úrral jó találkoni, legyen az bármilyen alkalom. Talán

azért jó vele találkozni, mert tanulhat tőle az ember? Lehet. Valóban tanulhatunk tőle. Például azt, hogy kell ragaszkodni a szülőhelyhez. Pedig nem magasztatja szülőfaluját, hanem egyszerűen csak említi, szóba hozza. Ám szavaiból melegség, meggyőző otthon szeretet árad. Ugyanígy megtanulhatja tőle az ember azt is, hogyan kell magyarnak lenni, hivalkodás nélkül, magától értetődően. A tanár úr nem hangoztatja, ő viseli magyarságát, félreérthetetlenül ott van az minden tetteiben, minden mozdulatában, anélkül, hogy mást sértene vele. S hogy tovább soroljam: tanulható tőle a természet szeretete is. Nem szólamokat mond, hanem példát ad. S ha csak teheti, visz mindenkit a Dunára; lelkesen gyalogol útalan utakon, s útközben, csak úgy, mellékesen, megnevezi a növényeket, virágokat, gombákat, repülő madarakat, csúszómászókat. Valamint a halakat, már azon ritka pillanatokban, amikor találkozik velük. Vagy talán azért jó vele találkozni, mert természetes bölcsessége vonzó? Lehet. Valóban megvan az a ritka adottsága, hogy mindig a földön jár, a dolgokat úgy veszi, ahogyan vannak. Ettől válik a véleménye eligazítónak. Ugyanakkor mer tévedni is, ami, higgyék el, néha bátrabb tett, nagyobb adomány, mint a színtelentlén áradó, tévedhetetlennek vélt igazmondás. Megemlíthetném még közönség-szervező tudását, beledröző képességét, lehet, hogy e tulajdonságai miatt jó vele találkozni. Vagy talán azért, mert minden helyzetben emberséges marad. Ha ehhez még hozzávesszük szakmai tudását, a képzőművészetben, a fotográfiában mutatott jártasságát, vitathatatlan: tanítványainak volt mit tanulniuk tőle.

A kiállításon látható tablói munkásságnak keresztmetszetét adják, gondosan ügyelve arra, hogy ne követeljen magának főszerepet, hanem csupán egy legyen a négy kiállító között. Művei ötvözik képzőművészeti és fotográfiai tudását. Míg ugyanis a tablók fényképekből épülnek, addig szerkesztésüket, némelyiknek pedig a kidolgozását is, képzőművészeti eszközökkel oldja meg. Figyelemre méltó újdonság, hogy ezúttal nem egyes fényképekkel, fényképsorozatokkal szerepel, miként azt megszokhattuk, hanem tudatosan fölépített szekvenciákkal. Az 1999-es vodicai búcsúról készített fényképei pedig még egy érdekességgel is szolgálnak; más, tőle

eddig nem látott nézőpontból, szűkebb képképvilágban mutatja be az általa már oly sokszor megörökített ünnepet. Ettől, úgy érzem, sokkal drámább, hitelesebb beszámolót ad.

A három tanítvány közül kettő, Hajdú Zsuzsa és Kiss Karmen, osztozva Kovács tanár úr Tóth Menyébért iránti tiszteletében, a kiváló, nem érdemén becsült festőművész emlékének szentelték műveiket. Kiss Karmen Miskén készített színes felvételei gondos, alapos, tiszta munkák, érezni rajtuk, hogy a szerzőt megérintette a hely szelleme. A Miske I. című sorozat, amely jól gazdálkodva a színes film nyújtotta lehetőségekkel, a maga egyszerűségében mutatja be az egykor szebb napokat megélt házak oroztatát. Ezzel szemben a Miske II. című sorozat regényes helyszínre visz el bennünket, ahol a sok kacat között megbújó törpecre bukkanhatunk. Megvallom ösztönén, hozzám mégis a két önálló fénykép, az egyetlen omladozó falat látunk, a másikon pedig száradó ruhákat, áll közelebb. Ám ez csupán az én ízlésemre vet (jó vagy rossz) fényt.

Hajdú Zsuzsa embert próbáló feladatra vállalkozott: Tóth Menyébért festő palettájáról, amely szerencsére megmaradt, készített színes sorozatot. A tiszteletadásnak

ez az érzelmétől fűtött módja már önmagában is a szerző becsületére válik. Ám ezzel ő nem elégedett meg.

Nemesebb célt tűzött maga elé, amit teljesített is. Az elkészült sorozat különlegessége a tudatos belső szervezethez, amelytől többletjelentést kap a paletta egy-egy részletét bemutató valamennyi felvétel. Ezek a felvételek egyébként, anyagszerűségükkel, kompozíciós tisztaságukkal, belső színösszhangjukkal (amit úgy érthetett el a szerző, hogy a palettaszíneket gondos mérlegelés után választotta ki) önálló műként is megállják a helyüket.

Walter Péter a harmadik, és egyben a legregebbi tanítvány, nem ismeretlen a magyar fotográfiai közvélemény előtt. Számos emlékeztető fényképet tudhat magának. Művei visszafogottságukkal, halk drámai erejükkel hívják fel magukra a figyelmet. Walter Péter pontos megfigyelő, aki a látvány lényegét egyszerűen, a legtisztább fotográfiai eszközökkel rögzíti. Ezen a kiállításon a legnagyobb meglepetést, furcsa mód, nem az újabban készített fényképeivel, hanem a pályája elején, még 1967-ben szíletett műveivel okozta. Érett, kiforrott alkotások, kezdőtől ilyen magabizos szakmai tudást ritkán tapasztal az ember. Mindamellett örömmel fedeztem

Lányok úgy

Kovács László

fel ismét azokat az ismert tanyai fényképeit, amelyeket csak az emlékezetem őrzött meg. Ha most, miután az ügyhöz kétségkívül méltatlanul, mert csupán hevenyészve, néhány szóban megpróbáltam jellemezni tanárt és tanítványait, felteszem (magamnak, természetesen) a kérdést: ez a három alma vajon messze esett-e a fájától vagy sem, hasonlít-e a tanítvány a tanárra, az kell válaszolnom, hogy igen is meg nem is.

Ha ugyanis a műveket nézem, akkor bizony messze estek, mert egyikük sem másolja szolgálait a tanár urat, hanem keresi, kutatja (vagy már meg is találta) a maga

útját, amely lényegét tekintve különbözik a tanártól. Ezzel szemben, ha a tanítványok műveiből kiolvasható, megsejthető emberi tartást, felelősségudatort, hitet, a munkával szembeni alázatot veszem figyelembe, akkor azt kell mondanom, hogy nagyon is közel estek, hiszen a tanár és a tanítványok magatartását, feltűnő módon, azonos jegyek jellemzik.

Végezetül válaszolnom illik a címben feltett képletes kérdésre (amit hasonlatnak gondoltam, ha kicsit suta is), miszerint *hogyan tanítottuk a szabadságot?* A válasz egyszerű: így, ahogy: Kovács tanár úr teszi évtizedek

óta. Nem teremt zsarnok módjára oly légtér teret, amelyben a tolpilpe és az acélgolyó, ha akarja, ha nem, azonos irányba, azonos sebességgel kell, hogy haladjon, hanem rábízta őket a maguk természetére. Az egyik lebegjen hosszán, ha arra féltett, a másik meg zuhanjon sebesen. A lényeg, hogy a tolpilpe tolpilpe, az acélgolyó pedig acélgolyó maradjon.

Gera Mihály

*Elhangozott az Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultásán
1999. év András havának 25. napján.*

Megkésett rekvium

Fehér almavirágokat bontva köszöntött ránk az április. Békés, mélykék égboltzódott a bácskai táj fölül. A délután csendjét az eperfák barkáit körüllegő mérhajak zsongása töltötte meg. A borzas koronájú törzsek kettős sorban öveztek a Garáról Regőczére vezető kocsitutat. A "nyári út" néven emlegetett széles csapás fontos gazdasági funkciót töltött be. A trianoni döntés a két szomszéd falut országhatárral választotta el. A garai gazdák földjeinek egy része így Jugoszláviához került, és hasonlóan járt számos regőczei birtokos. A déli végeken nyilván ezeket érintő tulajdonproblémát a két állam szerződésével rendezte. A garai "nyári út" három kilométer után érte el az országhatárt. Ide sorompót és őrdóbt telepítettek. A "nemzetközi forgalom" jórészt tavasztól őszig háborgatta csak a két főnyi magyar, valamint a jugoszláv őrséget. Mivel a szomszéd országba járó gazdákat már ismerték, az átkelésnél csak annyira vizsgálták az okmányokat, mint manapság a maasrichti szerződés aláíróinak államhatárán.

1940-et írtak, mikor egy áprilisi vasárnap délutánján szillemleim elcsúsztanak Regőczé felé. Dunántúl szalderőzhöz szokott szememet bántotta a galádul visszanyesett eperfák törz koronája. A sarjadó lombok szomorú sorsát már ismertem. A bő harmadnyi bunyevadászokkal véges népességű sváb falu nem hevertette parlagon az aszszonyerő és gyermekhad munkaejét sem. Iskolatársam szüleinél láttam először selyemhernyók nyüzsgését. Hosszú,

hívós mellékpületben, fal menti polcon sorakozó kereteken hemsztek a sápadt férgek. Alattuk zöld eperlevél folyton újuló almaja, melyből feneketlen étvágyuk csak az erzet vastag bogait hagyja épen. A mohó állatok – főként a bábozódás előtti időben – a gubótenyészőktől egész családját serkentik kemény munkára. Az iskolásfűtől a nagymamáj ingajáratban közlekedett a família, hogy szállítsa biciklijavára fektetett zsákokban a hernyóház zsuzmokainak táplálékát. Ám a természet nőtt, üvegszerűen áttetszővé váló hernyók fölött már bontogatta szárnyát a végzet. Rövidesen megkezdik a bábozódást, makkyszerű hengerbe burkolva lepkévé alakulni készülő lényüket. És ezzel megpecsételik sorsukat. A mohó ember begyűjti a vesszőfonatok közé kihorgonyzott czerenyi bábót, hogy a félkész lepkét közel megfojtva, gyáraiban fonallá fejtse vissza a felkülmétemyri selyemszálát.

Jó ár, nagy piaca volt azokban az években a hernyőselyemnek. Úgy véttük: lenge kelmek, finom tapintású luxusruha nyersanyaga lesz Bácska eperfáinak végterméke. Pedig német fizemekben sok szizezer négyzetméter sűrű selyemszövetet vartak gerezdekből összeállított, boltozatos kupolákká. Azon az április végi vasárnapon még gondosan hajtogatva, vaskosan lapultak vitorlavászon zsákjaikban. Egy hónap múltán azonban alacsonyrepülésben elhúzó Junkerekből zúdultak Belgiumra és Hollandiára Luftwaffe vakmerő légi gladiátorai. Vad csattanással robbantak ki a há-

tízszákból a selyemgombák, és gyors iramban ereszkedtek a kévsze ocsúdó védők nyakába a géppisztolyaikból tüzet szóró ejtőernyősök.

Ám azon a délutánon még nem sejtettük, hogy Európa színpadát már díszelezzik a világtörténelem legnagyobb drámájára. A sugárzó fényben furdó vasárnapon először látogattunk el az országhatárhoz, mely egy szeszélyes beszöggeléssel három kilométerre közelített meg a falut. A szelődén hullámzó főldekén dúsán bokrosodott az őszi búza, és úgy zárta körül Pereszlényi kántor akácócsát, mint Waterloo-nál Cambronne tábornok halálrasztán zászlóalját az angol ármók. Illő respektussal néztük a még feketén bologató, szikár törzseket, hiszen tudtuk, hogy a tízezer holdas határban ez a tenyémnyi föld az egyetlen erdő. Ligetes pannon tájakhoz szokott izléstünk némileg idegenkedett a sváb munkadűh megmunkálta parcellák pedáns rendjéül. Majd jobbikérről megláttuk a Gugán tanyát, és egy enyhe bukkano után feltűnt a kerekospásokat keresztező határorszomp. Magyar oldalon deszkabódében tanyázott az őrség, a jugoszláv tőrfelel betonerődtémnyel kombinált lakत्या, a karola szolgált a katonák szálláshelyéül. A kétszemélyes helyőrség hetyke tisztelgessel üdvözölt benőnket; egyiküket azonnal felismertük. A határvadász őrsőt – mely Hercegszántótól Katymárig ellenőrizte a limest – Garára telepítették. A hetven fős egység lakत्याnya (ma gyermekothon) a falu szélén állt fel. A különítmény postájáért, mivel egyes küldemények átvételéhez megmatalmazás kellett, felváltva jelentkezett a parancsnok két küldőne. A széles mosolyú legény egyike volt a két postaszállítónak. Korábbi

lakhelyünk szomszéd falujából, a somogyi Anezsondáról került Bácskába, ezért a földi anyamam bízalmába fogadta születémet. Hivatalos missziói alkalmával – miután óvatosan körülkémleltem a váróhelyiségben – beugrta fejét az ablakon, és cinkos hunyorítással ságta oda: "Ma nyolcan mentek el." Máskor: "Tizenketten szöktek át az éjjel." A rendszeres és naprakész tudósítások a laktanyák internált lengyelek létszámfogyatékkára vonatkoztak. 1939 őszén ugyanis, a katasztrófával végződő háború után kb. 120 000 lengyel menekült át a kárpátjai határon. A testvérnép tragédiáját a magyar közvélemény többsége együttérzéssel élte át. Keresztes-Fischer belügyminiszter hivatalát állított fel a menekültügy intézésére, és a hazatérők elhelyezéséről, ellátásáról központilag gondoskodtak. A honlambok Magyarországot csak ideiglenes szállomnak tekintették, másrészt a németek elleni harcot az angol szövetség oldalán folytatni szerették volna. A menekülés egyetlen útja Jugoszlávián, Görögországon és a Földközi-tengeren át Egyiptomba vezetett. A Garán berendezett menekültábrak tífusok rendeltetése valószínűleg az lehetett, hogy megkönnyítse az emigránsok odaszállását. A honvédség vélhetőleg bizalmas, nyilván csak szóbeli sugalmazást kapott: foglári szerepét ne értelmezzék túl szigorúan. Kétségtelen, a kb. századnyi lengyel úgy kötötte fel a nyílcsipőt, hogy a süket és vak határőrség egyszer sem érte tetten a szökevényeket. A nemesvilági legény azt is elástorogta, hogy az őrszem, ha netán lopakodó ányákat lát, igyekszik titkatosan szemügyre venni a kaszárnyakerítés ellenlétes oldalát. Egy ízben azért történt műhiba. Egy balsemcsés Monte-Cristo belerohant az őrbe, és kis híján felöltötte. A megrémült strázsa kilötte a Maunlicher tárt – természetesen a levegőbe. Az incidens miatt a parancsnoknak is riadóztatnia kellett a legénységet, ám különös módon a szökevényeket mégis egyszerűen nyertek a vidékért tenyerüként ismerő határőrszolgák elől.

Bár szomszédaink is őrizték országukat, a mi poltyájkaink (és ezernyi távolabbi startoló honfitársuk) úgy surrantak át Jugoszláviába, hogy határsértésről soha nem hallottunk. Nehezen képezhető el az anélkül, hogy a két hadsereg a hallgatóságos cinkosság színtjén össze ne játszott volna. A Kisantant államai közül egyébként Ju-

goszláviával voltunk a legjobb viszonyban. Az alapfogant Horthy 1926-ban Morhácon üttötte meg, a csata 300 éves évfordulóján mondott beszédében a magyar és szerb nép kiengesztelődésének reményéről szökött. Kétségtelen, a marseillei merénylet után a diplomáciai viszony meglehetősen ellenségesé vált. A szerbeknek azonban be kellett látniuk, hogy királyuk azért fizetett életével, mert a szerb-horvát konfliktust nem tudta megoldani. Magyarország – bár a százezerszám felszegezett pléhmatricák szerint az ezeréves határokat követelte vissza – valójában Jugoszlávia irányában nem törekedett területi revízióra. A trianoni döntés feltülvizsgálatára vonatkozó követelések ugyanis a Telesi-féle térképeken alapultak. A tudományos gondossággal készített etnográfiai elemzés kétségtelenül tette: Bács-Bodrog megye és Bánát területén a Wilson-elv nem érvényesíthető. É a tájegységek területileg is elegendes lakosságban egyenrangú volt képviselve a magyar, szerb, német és román népelem. A nemzeti alapon történő összetartozás elve tehát nem volt alkalmazható. Az 1940-ban megkötött örök barátsági szerződés ezért az adott helyzetben alapul, böcs diplomáciai döntés volt. Az az életrészt tehát, mely Bácska lakóiban higgadt toleranciát, a másik nemzetiség emberét értek szerinti becsülést alakította ki, nem a világtól elszigetelt provincializmus terméke volt. A magyarok, németek és szlovák józan, felvilágosult, természetes emberség normái szerint éltek együtt. Térjünk vissza az áprilisi délutánra. Míg apám a magyar határőrszolgákkal váltott néhány mondatot, odasétált a csavaronaltestű sorosparóphoz két jugoszláv katona. Némi nemzeti büszkeséggérzettel konstatáltak, hogy rosszul szabott posztóruhájukban meglehetősen lomposak a mi kackiás vízeink mellett. Egyikük melábaszú balonciskájt, a másik pergőszavú legény Csantavérről. Anyja magyar, így nyelvünket jól beszéli. Miután megtudták, hogy nincs átkeleti szándékunk, visszavonulnának, de előbb cigarettával kínálják a magyar terelet. Apám szabadkozok – nem dohányos – a két határőr vesz a nikkefelfelű dőzsből, és a kisantant szívfelyességét főnövél címkejű pakliból viszonozzák. Öngyújtó csattan, és a méregerős bosnyák cigarettafüst magyar kincstári kapadobány fellegeivel elegedik. Kék égve fúródnak

a tavasz első pacsirtái, és a nikotinmárcban lebegő kis csapat békésen adomázik. Józan paraszti lényükbe nem költözik tigrisilek, ám egy év múltán a négy katona halálos ellenséggé kell, hogy legyen. Nem belső kérészetésből. Az államnak alárendelt alattvaló engedelmességi kényszerre okán.

A vihar egy hónap múlva Nyugat-Európában tört ki. A germán óriás egyetlen csapással terítette le Franciaországot és valamennyi szövetségését. Bér augusztusban és szeptemberben a filmhíradókat az angli légiocsa képei töltik meg, a hadseregeket mozgónt háború véget ér a kontinensen. December 12-én Csáky külügyminiszter Belgrádban aláírja a magyar-jugoszláv örök barátsági szerződést. Berlinben nem tapsolnak a magyar diplomácia önálló akciójához, de nem is fanyalognak. Hitler ekkor még úgy véli, Kelet-Európában is érvényesülni fog az "egy akol, egy pástör" elve.

Minden jel arra mutat: Jugoszlávia is betagozódik a kisállamok számúra német izlés szerint kialakított Új Randt-be. A Wehrmacht legyőzhetetlenségének mítosza elaralkodt még az angol katonái szakértőit is. Ugyan ki merne lázadni a Balkánban a Pax Germanica ellen?

Az elképzelhetetlen bekövetkezik. A megfélemlített Czvetkovics miniszterelnök 1941-ben Berlinben csatlakozik a háromhatalmi paktumhoz. A Görögországot porrá zúzó német támadás úgy zúgna el Jugoszlávia mellett, hogy az ország kívül maradna a háború és szuverenitását is megőrizhetné. Ám március 27-én katonai puccs söpri el a megalkuvó kormányt. A kifejezetten nem pomas, hiszen Simovic repülőútbornok palatoforadalmá a szerb nép többségének akarátit teljesíti be. A heroius, hősi fellángolás szűp, de öngyokus eszelekedat. Hitler azonnali dönt: megsemmisíti Jugoszláviát.

A három német támadó ek egyike magyar területéről fúródna a soknyelvű államba. A németek nem elégednek meg a hallgatag cinkossággal. Magyarország katonái részvételét igénylik. Telesi gróf előtt – a miniszterelnök a barátsági szerződés szellemi atyja – bezárul a horizont. "Szöszegők letünk – gyászalóbból..." – írja a kormányzónak, és pisztyólyért nyúl.

Az ország többsége Felvidék és Erdély visszacsatolását örömmammoral fogadta. A Délvidék elfoglalásáért indított hadműve-

let azonban megdöbbenést váltott ki. Nemzetközi szerződés aláírását ritkán követi össznépi érzelmi rezonancia. A Csáky külügyminiszter által december 12-én aláírt egyezmény azonban nagyobb figyelmet váltott ki, főként Bácskában. Erősítette a reményt, hogy országunk távol marad a két kontinensen fellángoló háborútól. Az április 6-án megindított német agresszió a bizakodást foszlányokká szaggatta. A nemrég aláírt szerződést megszegő magyar támadás minden erkölcsi érzékelő bíró embert megdöbbenített. A magyar társadalom tisztelte a morális értékeket, és az "örök barátság" időtartalmát nem négy hónapnyi kifutásának értelmezte. Teleki leveléről kevesen tudtak, de a józan többség ugyanúgy gondolkodott, mint miniszterelnöke. Az április 6-án meginduló német offenzíváról Gara lakossága saját tapasztalataiból szerzett tudomást. A vasárnapi délelőtti csendjéit fokozódó eréjű dűbörgés törte meg. A halványkék égbe zárt alakzatban úsztak be a kétmotoros gépek tömör rajai. Sztrike, bajlós, gonosz madarak. Mikor a falu fölé értek – udvarunkról bámultam a félelmes látványt – a gépek szárnyain jól kivehetően látszottak a fehér szegélyű fekete kereszték. A levegőt úgy betöltötte a több százezer lövésznyi motorerő dörreje, hogy megremegtek az ablaküvegek. Belgrádot, a Terrazist letaroló bombázó-kötelek felvonulását figyeltük meg.

Ekkor már a határ mentén elkeseredett gyanakvással fújult a magyar és jugoszláv katonák egy hete még felhőtlen barátsága. A hetven fős helyrészeg beásta magát, megerősített támaszpontok laga hálójával védve a falat. A derült égből nyakukba zúduló háborúra nem készültek fel; még élmelzéseükről is az állásokba meleg élt kikerülő garai lakosság gondoskodott. Értelhető módon a jugoszlávok is megrettentek. Az utast és lakóerdőtornyokat spanyol-hóvassokkal és egyéb drótkadályai barikádozták el. A karola páncélablakaiból gép-puskacsövek bóják elől.

Április 10-e elé Bátaszék irányából felvonuló erős magyar egységekről kaptunk híreket. 12-én – ez volt a magyar támadás napja – a kormány státüriumot hirdetett ki mind az ország, mind a honvédség által visszafoglalt Bácska területére. A régtől-től bíraskodás jogát a hadseregre ruházták. A státérium a jogrend fenntartására szolgáló végző eszköz. Bevezetése csak a

közbiztonság súlyos megrendülése esetén indokolt. Az országon belül semmi olyan esemény nem történt, mely ennek a brutális jogi eszköznek hazai alkalmazását igényelte volna. A bajlós csengését szóvisszont a fenyegetettség érzését kelti; másrészt élet-halál urává tehet józan ítélőerő, morális tartás és jogérzék nélküli kis senkiket. A nevére már nem méltó igazságszolgáltatás indulatok kiélésének eszközevé válhat. Veszélyes a palackból kiereszteni ezt a szellemet. Megtették mégis.

A hercegszántói szerb egyházközség lelkésze 1941-ben Ápity Milos volt. Április 13-a után Garán elterjedt a megdöbbenő hír: a pápa a pravoszláv templom tornyából fényjeleket adott le a határ irányába. A szerb hadsereget a honvédség csapatmozdulatairól informálta. A magyar katonák tettenérték és agyonlőtték.

A drámai fejleményt a falu lakossága igaztalan tárgyaita meg. A postahivatalt – jelentős ügyfélforgalma következtében – a fellel helyi központja volt a vélemények cseréjének. A megdöbbenet beszélgető partnerekből ömlött a szó, de határozottan emlékeztem: egyetlen ismerőstünk sem akadt, aki a kénkedés víciáját hibének vélte volna. A történet legfeljebb naiv lelkében talált készséges befogadóközege. Nem mutat az igazságszolgáltatás működésének túlzott érzékenységre, hogy Ápity Milos ártatlanságát kimondó jogerős bírói végzést csak évtizedek múltán, 1996. január 8-án adták ki.

A lámpajelzés története eleve hihetetlen történet. Feltételezi ugyanis, hogy Ápityt a jugoszláv hírszerzés már korábban beszervezte. A kének sikeres működésének feltétele, hogy ne legyenek exponált személyiségek. Egy hitközség lelki vezetője – legalábbis helyben – reflektorfényben van, ilyen informátor nem szabad kiválasztani. Fényjellel morézni lehetséges, ezt hajók a rádió elterjedése után is alkalmazták kiegészítő rendszerként. A kének viszont sürögő információk továbbítására nehezen bemezíthető és felderíthető üzenetben működötték rádióadókat használtak. Egy pápa az adatkészletek kezelését nyilván meg tudta volna tanulni. A fény-moréz titkos működése azonban a hercegszántói szerb templom tornyából lehetetlen. A lámpa villogását a fahából, továbbá a határ magyar oldaláról azonnal felfedezték volna. Ilyen akcióra csak órlít vagy öngyilkos vállalkozik.

A státériális félközönsnek is nélkülözhetetlen eleme a tárgyi bizonyítékok bemutatása. Sem bizonyítékokról, sem bírósági tárgyalásról nincs szó az Ápity-nyelről szóló íratokban. Az ítélet végrehajtásának a előírt szabályai vannak. A lelkész haláláról má: 1941 áprilisában ismertté vált adatok is későlegesen tették: nem katonai kivégzőosztag el állították. Ápity Milost április 12-én a katonai rendőrség – valószínűleg az ún. kémelhárítás – fogta el. Arra vonatkozóan, hogy meddig és hogyan vallatták, nincs megbízható adat. A tragédia utolsó jelenetét ismerjük. Három katonai rendőr: Nagy János zászlós, Kunszabó Antal és Andrási József szakaszvezetők a fahát egy kilométerre megközelítő Ferenc-csatorna partjára hurcolták. Az emberszerencsét két reverlvővel végézték ki. A holttestet április 25-én talájk meg. Mohácsra vésztek, és április 27-én vizsgálóbíró jelenlétében végzik el a boncolást. Az orvos megállapítja, hogy az elhunyt beálltalan összeverték, végtagjait eltörték. A halál oka: tarkónövés. Dr. Zubkovic György, a budai görögkeleti megyés püspök, levélben kéri a belügyminiszterrel a bűnvádi eljárás megindítását a tettesek ellen. Arról, hogy a nyomozásra illetékes pécsi katonai ügyészség tett-e valamit a gyilkosság felderítésére, nincs feljegyzés. Újgáhról tudjuk, hogy a bíróság 1948-ban Nagy Jánost halálra, Kunszabó Antalt tizenöt évi, Andrási Józsefet öt évi kényszermunkára ítélte. A tettesek periratai nyilván tartalmaztak részleteket a bűncselekmény lefolyására vonatkozóan; a központi archívumban azonban az aktát 1992-ben már nem talájk meg. Az áldozatot, Ápity Milost a mohácsi szerb sírkerthben temették el. A hercegszántói pap tragédiájának híre úgy szant végig Észak-Bácskán, mint Machbet kastélyán Banquo véres szelleme. A szorgos, idegen ajkú polgártársulkaik jámboran megfőő emberekben végfűtött a borzadály. Kétségtelemné vált: a háború öngöngő fűriái bármikor rászabadulhatnak békés világukra. A pápa véres árnya csak az első az áldozatok hosszú sorából; ám halála zord, vészterhes évek kezdetét jelölte ki.

Tisztelt Ügyfelünk!

A DÉMÁSZ Rt.-nél 1998. Szeptember 1-je óta változások kezdődtek, amelynek célja ügyfelünk igényeivel igazodó ügyfélszolgálat szervezeti kialakítása. A Társaság ügyféli elkötelezettségének növelése érdekében nagy figyelmet fordít ügyfélszolgálati tevékenységének és szolgáltatásainak fejlesztésére. A fejlesztések eredményeként szeptember közepétől átalakultunk meglévő szolgáltatásaink, így módosul az eddig megszokott fogyasztásmérő leolvasási, számlázási és áramszámla kiegyenlítési gyakorlat.

A megújult szolgáltatásokat a DÉMÁSZ Rt. fokozatosan vezeti be szolgáltatási területén. Ezért 1999. decemberétől az alábbi településeken fogyasztási helyei rendelkező ügyfelink vehetik igénybe megújult szolgáltatásainkat: Baja, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsboreád, Bácsszentes, Bácsszőlő, Bálmonostor, Borota, Csatfajfa, Csatóly, Csákvár, Dávod, Dunafalu, Énekcsanak, Felsőszentiván, Gara, Hercegszántó, Homoród, Jánoshalma, Katymár, Kelebia, Kékeshalom, Kőszálás, Kumbaja, Madaras, MANKÉTE, Mélykút, Mohács, Nagyborzoka, Rém, Sökeöd, Szemes, Tatabánya, Tompa, Vaskút, Kiskunhalas, Akasztó, Balotaszállás, Bélye, Bócsa, Császtérhát, Csengőd, Drágszék, Dunapataj, Dunaszénbenedek, Dunsók, Énekhalma, Fejér, Foktő, Gósfalak, Hajós, Harkakútörny, Harta, Humentógy, Imrehegy, Jászszentlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Kecel, Kiskőcsé, Kiskunmajsa, Kunhegyvár, Máté, Mórtpát, Nemesárhódvar, Orosz, Öregcsanak, Páhi, Plinó, Solvaivert, Szakmár, Szekel, Tabád, Tézvár, Újtelek, Úszád, Zsana.

Háromhavú leolvasások:

A DÉMÁSZ Rt. a havi leolvasásoktól fokozatosan átír a háromhavú leolvasásra, azaz munkatársaink háromhavonta egyszer hívassák le a fogyasztásmérő állását. Ha a mérőállás leolvasása nem jár sikerrel, akkor munkatársunk leolvasási értesítőt hagy az Ön vételezési helyén. Az értesítő feltüntetett információk alapján az aktuális mérőállás közlésére az alábbi lehetőségeket ajánljuk figyelmébe. Méréseitől kizárható:

- postán, a felkereséstől számított egy munkanapon belüli felhívás a kizárt leolvasási értesítő a DÉMÁSZ Rt. helyi ügyfélszolgálati Kérdésfelvetéshez címezve,
  - személyesen, a felkereséstől számított három munkanapon belüli kizárható mérőállás: a DÉMÁSZ Rt. bármelyik Ügyfélszolgálati irodájában,
  - telefonon, a felkereséstől számított három munkanapon belüli kizárható mérőállás, a leolvasási értesítő feltüntetett telefonzárolás.
- Kérjük ügyfelinket, hogy a megújult telefonzárolást csak a mérőállás közlésére használják.

Ha a fogyasztási hely jellege nem teszi lehetővé munkatársunk számára a fogyasztásmérő leolvasását, akkor kérjük, biztossá a mérőállás elérhetőségét.

Számlázás:

Áramszámláját a jövőben postai úton kapja kézhez, továbbra is havi rendszerességgel. Az új leolvasási gyakorlat bevezetésével megváltozik a számlázás menete (lásd példa a mellékolt ábrán). A már említett háromhavú leolvasás után két héttel a hónapjában Ön egy-egy részszámlát kap.

A DÉMÁSZ Rt. az aktuális fogyasztási kategóriákkal határozta meg ügyfelünk villamos energia használati szokásai alapján (a havi villamos energia felhasználást) ugyanis több tizedes befolyású: elektromos berendezések számának és teljesítményének változása, a készülékek minősége, életkora, kijárási ideje stb.). Az Ön részszámláit ezen fogyasztási kategóriák, és az Ön villamos energia fogyasztása történeti adatai alapján kerülnek meghatározásra. A hónapok hónapban az áramszámla tényleges leolvasási adatai és az előző két részszámla adatainak figyelembevételével kerül kiállításra.

Ha a leolvasás hónapjában nem áll a DÉMÁSZ Rt. rendelkezésére mérőállás, akkor az áramszámla automatikusan, a fogyasztási kategória figyelembevételével kerül meghatározásra.

Az áramszámla kiegyenlítésének módjai:

A korábbi gyakorlattól eltérően a jövőben ügyfelünk nem egyenlíti ki áramszámláit pénzbeszedőn keresztül.

Rendelkezésre álló áramszámla kiegyenlítési módok:

- készpénz-átutalással megbízás (postai csekk): Az áramszámláról perforekció mentes levágható postai csekkkel ügyfelünk, bármely postahivatalban kiegyenlítheti áramszámláját. Az áramszámla befizetése a DÉMÁSZ Rt. 33. Ügyfélszolgálati irodájába továbbra is rendelkezésre áll. Ha Ön korábban készpénzben egyenlítette ki áramszámláját, akkor - amíg Ön másképp nem rendelkezik - készpénz-átutalással megfizetheti adatai áramszámlája mellett.
- lakossági folyószámlán keresztül átutalás: Bármely ügyfelünk által választott pénzügyintézmény (bankonk, takarékszövetkezetenél) vezetett lakossági folyószámláján megbízás adható az áramszámla kiutalásai történő kiegyenlítésére. A jelenlegi átutalással fizató ügyfelink számára a fizatási módban - amíg Ön másképp nem rendelkezik - nem történik változás.

Az ügyfélszolgálati tevékenység fejlesztésével a DÉMÁSZ Rt. célja szolgáltatásai minőségének javítása, gyors, gondtalan, ügyfélcentrikus ügyintézés kialakítása.

Amennyiben a mérőállás és a számlázás új rendjével, valamint az áramszámla kiegyenlítésének módjával kapcsolatban további információra van szüksége, kérjük, forduljon bizalommal munkatársainkhoz. Ügyfélszolgálati irodáinkban készséggel állunk rendelkezésére.

Ügyfélszolgálati irodák:

Baja, Bajcsy-Zs. u. 6. Tel: 79420-133; Bácsbokod, Tolbucsnó u. 78. Tel.: 79350-041; Kiskunhalas, Mányra tér 2. Tel.: 77421-541; Kalocsa, Bélye u. 1. Tel.: 78482-611; Csatfajfa, Kossuth L. u. 2/A. Tel.: 79261-844; Bácsalmás, Rákóczi F. u. 35. Tel.: 76341-744; Kiskunmajsa, Szekel ut 17. Tel.: 77481-229; Kiskőcsé, Pethő u. 110. Tel.: 78416-133.

“Bizalommal a bizalomért!”

www.demasz.hu

Példa:

A BAJAI HONPOLGÁR tartalommutatója 1999. (10. évfolyam)

1.szám (Január)

I.E. [10. Érszékelt]: A közműgazdálkodás legújabb sikere Baján. (1-2. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Údvardi Erzsébet festőművész Bajai díszpolgára. (2-5. old.)
 JÁSZ Anikó: Évfordulók 1999-ben. (5. old.)
 Bécsi László fotóművész postaművész Darvas-díjban részesült (kis hír) (5. old.)
 SOLYMOS Ede: Hallgass Jenő Zoltán. (6. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Híres bajai személyiségek évforduló 1999-ben. (7-9. old.)
 Kedves előfizetők! Tisztelet Olvasóink! (karácsonyi közlemény) (9. old.)
 A Bajai Honpolgár aseptán 1999. (10-11. old.)
 STEIB György: Ki tud róla? 1956. (12. old.)
 VAJTAI István: Meséljünk született. (8. Horváth István Őj Verseiről). (12-13. old.)
 VAJTAI István: Pártuzamok és megelődök. (13-15. old.)
 KÖLLÉY László: Estélyiectévek VIII. rész. (15-16. old.)
 A Bajai Honpolgár tartalommutatója 1998. (összeállítás Jász Anikó) (17-19. old.)

2.szám (Február)

SCHMIDT Antal: Szekszárd. (1. old.)
 SCHMIDT Antal: Képeslapok. (2. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Miskolczy László (1900-1974). (Bajai arcképfestmény) (3-5. old.)
 KOVÁCS Zita: A Duna Főutjának 40 éve. (5-7. old.)
 DÁNIEL József: Montanológusok a vízszerteiről. (8-9. old.)
 BALÁZSI Károly: Zsoltán minden sikerül. (9-12. old.)
 SOLYMOS Ede: Konferencia a hagyományok haláláról. (13. old.)
 SCHMIDT Antal: Könyvismertetés I. (Ferenccsatorna emléktábla) (14. old.)
 UHERKOVICS Győző: Könyvismertetés II. (Bajai szarvasz moszatfajtaírás) (14. old.)
 KOVÁCS Zita: Sípok Lovasán kiállítás elő. (15. old.)
 NEMES Imre: Ami a tudósításközlő kimarad. Visszaszemlékezés az 1956-os tavaszi jeges árvas néhány eseményéről. 1. rész. (16-20. old.)

3. szám (március)

BÁLNIT László: Az első bajai kivándorlók. (1-3. old.)
 KOVÁCS Zita: A hónap műtárgya Teles Ede Kosuth-szobra. (3-4. old.)
 KOVÁCS Zita: Bálnit Anitka kiállítása a Nemzetiségi Központban. (4-5. old.)
 RÁCZ Sándor: A mi anyánk. (5-7. old.)
 VAJTAI István: Egy alapítványról. (7-8. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Dr. Cséh Imre (1906-1990). (Bajai arcképfestmény) (8-10. old.)
 SOLYMOS Ede: Halálper svagy bűbájból előlitt. (10-11. old.)
 UHERKOVICS Győző: A reformáció Baján. (11-12. old.)
 KÖLLÉY László: Estélyiectévek IX.1. rész. (12-13. old.)
 SCHMIDT Antal: Hajóval Bajáról a Bal-fennségről. (14-15. old.)
 DÁNIEL József: A szabad égön élő csillag. (16-17. old.)
 NEMES Imre: Ami a tudósításközlő kimarad. Visszaszemlékezés az 1956-os tavaszi jeges árvas néhány eseményéről. 2. rész. (17-18. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Karig Sára József Antilla-díjas költő, író, műfordító emlékére. (19. old.)
 SZOMBATHY Bálint: Nemes Párkás Zsuzsa kiállítása elő. (20. old.)
 NYÜL Bertalan: Késnyájváltás. (Bírózky Kornél: Gemencről Gemencig) (20. old.)

4. szám (április)

BÁN Béla református lelkész önéletrajza 1999. március 15-én a Petőfi-szigeten. (2-3. old.)
 BÁNÁTI Tibor: A Kocskás cétszövetség. (4-6. old.)
 WALLERSHAUSEN Gyula: Erzsébet királyné, a falvalesző. (6-8. old.)
 SOLYMOS Ede: Lovászegylet - Hétközi. (8-9. old.)
 B. HORVÁTH István: Énekek (vers) (9. old.)
 JÁSZ Anikó: Gazdaglányok 85 évvel ezelőtti Baján születésén. (10. old.)
 MŰZEUMI napok Baján. (10. old.)
 GUTI Győző - PANNONHALME Műhely: Vízma a vízbe a Danuból (11-13. old.)
 VAJTAI István: In memoriam dr. Rónai Ida. (13-14. old.)
 DÁNIEL József: Az emberiség felfedezései. (14-16. old.)
 LAKI Ferenc: "Meteorológiai világszép". (16-17. old.)
 KOLLÁRNÉ Éber Orsolya: A hónap műtárgya id. Hóré Sándor: Anya gyermekével. (17. old.)
 NEMES Imre: Ami a tudósításközlő kimarad. Visszaszemlékezés az 1956-os tavaszi jeges árvas néhány eseményéről. 3. rész. (18-19. old.)
 KÖLLÉY László: Estélyiectévek IX.2. rész. (19-20. old.)
 PÁZÁR László: Még egyszer Karig Sára haláláról. (20. old.)

5. szám (május)

VAJTAI István: Galambok és repülők. (1-3. old.)
 SOLYMOS Ede: Hölgyeim és Uraim! (4. old.)
 GYÓRI Józsefné - GYÓRI Jánosné: Mészáros László 1848-as hadgyarmintor édesája, Mészáros János személyének beazonosítása. (4-7. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Jánosy Dénes (1891-1966). (Bajai arcképfestmény) (9-10. old.)
 MERK Zsuzsa: A hónap műtárgya [Tűrelmősvég 1890-1910]. (10. old.)
 SCHMIDT Antal: A madárk festője. (11. old.)
 SOLYMOS Ede: Egy népszerű naplójáról. A Bajai Múzeum haláljáról naplójáról. (12-15. old.)
 BADA Pál: Emlékezés városunk egykori síker-sportágán, az ökövízilásra. (15-16. old.)
 B. HORVÁTH István: Jákó Bírznál és Hajnali gyertyány é. nagynője a romanológia tükörében. (17. old.)
 UDVARDI István: Időszámításunk kezdetéről. (18-19. old.)
 REMÉTEI Endr: Ságovics nosztalgia (vers) (19. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Világörök és énekek műjában. (19-20. old.)

6. szám (június)

BÁNÁTI Tibor: Régi bajai épületek népszerű bemutatása. (1-4. old.)
 TAMÁS Erikó - KALOCSA Béla: A golyók népe. (4. old.)
 VAJTAI István: Hallgatja. (5-7. old.)
 B. HORVÁTH István: Hallás-év. (vers) (7. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Világörök és énekek júniusban és júliusban. (7. old.)
 PELLER Pál: Kiállítási megnyitáshoz. [Gajdos Éva és Vidovics Iván kiállítása] (8. old.)
 DEUTSCH Ottó: Fül, orr, gégegyökerek tudomány útján Baján. (9. old.)
 KOVÁCS Zita: Hallás Katalin téri. (10-11. old.)
 UHERKOVICS Győző: A Dana-Májna-csatorna. (11-12. old.)
 SCHMIDT Antal: Tóth Pál kiállítása a Labor Galériában. (13. old.)
 MERK Zsuzsa: Két kiállítási képe - kiállításmegnyitáskor és tanúsként. (13-15. old.)
 INTERJÚ Füstözy Eszterrel, Miskolczy László lelkészével. [Füzred. Jász Anikó] (16. old.)

SZÓKE György István: Az Akó-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség tevékenységéről az 1998-ban végzett felügyelőség. (17-19. old.)
 POSTA Bekiny: Baja közhatalnok néhány kiemelkedően meggyeztet orvosról. (19. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Születni tevékenységéről nézevessé vált az első származási személyiségek, akiknek szülőváros, embevé váltaknak vagy alkotmányozójának szünetre volt Baján. (20. old.)
 KÖZLEMÉNY: [Gyulai József ázszakértő lemondása]. (20. old.)
 KEDVES Bajai Honpolgárok! [Az Ad Libitum 6-8. számának támogatásáról]. (20. old.)

7. szám (július)

SCHMIDT Antal: Jövőre már 2000 bográciban rotyog a halászlé. (1-2. old.)
 SOLYMOS Ede: "Kölnöknök habok" a Danán. (3. old.)
 MÁRTON Imre: Gemencről Afrikáig. Egy bajai szerelőz kiutazásai a nagy világon. (4-6. old.)
 SCHMIDT Antal: Gemenci természetvédelmi őrkéntetés. (6. old.)
 DÁNIEL József: Tartoznak egy lakással Asztalosnak (7-9. old.)
 B. HORVÁTH István: Arcok. (vers) (9. old.)
 B. HORVÁTH István: Ne lőjétek le. (vers) (9. old.)
 RÁCZ Sándor: Csímbi is emelt. (10. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Keresztés Deák János 1754-1832. (Bajai arcképfestmény) (11-14. old.)
 SCHMIDT Antal: Szóvett emlékeztető. (14-15. old.)
 KOVÁCS Zita: Bossányi Irvin (1891-1975) művésze. (16. old.)
 MARKO DÉKIC-BODOLJAS. (17-18. old.)
 SCHMIDT Antal: A legendás Romulus együttes régm. és. (18. old.)
 SZÓKE György István: Kitérítések a Környezetvédelmi Világszép alkalmából. (18-19. old.)
 GÖRBE Ferenc: Az első Magyar Fotográfiai Évkönyv és Adatár. (19. old.)

8. szám (augusztus)

HEGEDŰS Tibor: Gondolatok a napfényváltás kapcsán. (1-9. old.)
 VAJTAI István: Baja, 1999. július 10.; Baja, 1999. július 12. (10-16. old.)
 SOLYMOS Ede: Halászlé - hallé - ló. (11-12. old.)
 SCHMIDT Antal: Ajánlatok Fennségi. (12. old.)
 BÁLNIT László: B. Párkás Tamás (Bajai ökövízilás) (13-15. old.)
 KOVÁCS Erikó: Májorcsics Jenő bajai szobor- és hercegképek műhelye. (15-17. old.)
 BÁLNIT László: Istenbírány nem értem (prolongálva) (18-19. old.)
 SCHMIDT Antal: Könyvismertetés. (Felső B. - Papp F. Gemenc) (20. old.)

9. szám (szeptember)

GÁLL Imre: Bajai emlékbölcshöz. (1-2. old.)
 MERK Zsuzsa: Pécsi Zsuzsa kiállítása elő. (3-4. old.)
 KVALLA Ferenc: Lebonatolva a "Kerit" a Tur-Iszva Községi Szakosztályoknál egykori épületén. (5-7. old.)
 BÁLNIT László: Leletr egy gudag életéről. (8. old.)
 SCHMIDT Antal: Az Ad Libitum síkeres szerkesztői szereplése. (8-9. old.)
 SCHMIDT Antal: Miféle műveltségű bajai fálispár. (10-11. old.)
 SCHMIDT Antal: Egy kép, egy történet. [Szurcsik János] (11-12. old.)
 VAJTAI István: A síkös és a béka. (13-14. old.)
 UHERKOVICS Győző: Az ismeretlenre felbánni gerje. (14-15. old.)
 SCHMIDT Antal: Új bajai képeslapok. (16. old.)
 KOVÁCS Zita: "Szörög" 1. bajai szabványosított kiállítás kiállítás és alkotmányozási bemutató 1999. július 11-13. (18-19. old.)
 KOVÁCS Béla: A hónap műtárgya [László]. (18. old.)
 SCHMIDT Antal: Dunai vízföld. (19. old.)
 BÁNÁTI Tibor: Világörök. (20. old.)

10. szám (október)

BÁNÁTI Tibor: Volt egyszer egy művelődési ház. (1-2. old.)

SCHMIDT Antal: Merre tart a világ? (3-4. old.)

DÁNIEL József [utószó]; dr. Szabolcs Antal: [Bajáról indultak] (5-7. old.)

HARCOS István: "Pro nunciatio" a 50 éves Magyar Éremgyűjtők Egyesülete bajai kitüntetettjei. (7. old.)

BÁNÁTI Tibor: Széges (Spitznagel) János 1898-1981. (Bajai arcképesarckok) (8-9. old.)

GIERGELYNÉ Bécsi Irén: Egy nagy magyar festő: Egy József otthonában. (10-11. old.)

SCHMIDT Antal: Egy kép, egy történet. [Udvardi Erzsébet] (12. old.)

DÁNIEL József: "Mélyseges mély a múltunk kútja". (13-14. old.)

KOVÁCS Zita: Megjelent Udvardi Erzsébet monográfiája. (14. old.)

SCHMIDT Antal: A Duna forrásánál. (15-16. old.)

MAYER Antal: Régi bázisai történetek. I. Sváhból a székelyföldi útnak egy bázisai faluban. 2. Névvagyorságok Csátánál a húszas-harmincas években. (18-19. old.)

BÁNÁTI Tibor: Világnapok, világi ünnepek. (20. old.)

11. szám (november)

SZIKSZAY Gerő: A bajai Duna-híd tervezési munkavégzése. (1. old.)

SOLYMOS Ede: Harangnag története. Egy letűnt világ emlékeztetője, mely a gyerekkorunk volt. (2-3. old.)

ROMSICS Imre: Solymos Ede harangjainak kálváriája. (3-4. old.)

BÁNÁTI Tibor: Haynald Lajos és Eötvös József. Bajai díszpolgárai. (4-5. old.)

SOMOS Tibor: Apó részletek oszvárgyűjtéséről. I. rész. (6. old.)

TISZELT Önkormányzatunk (köznevelési) (6. old.)

"MAPPA MERCANTILIS" 1699. [utószó]. Deák Antal András] (7-11. old.)

DÁNIEL József: A Szent Lukács órái ifjú mestere. (12-13. old.)

TÖRÖK András István: Emlékezés egy volt bajai diákra. (14-15. old.)

MAYER Antal: Nyelvtanítás a XX. század elején. (15-16. old.)

LÁDAFIÁRÓL. [utószó]. Bálint Antal] (17-19. old.)

SCHMIDT Antal: Duszsejtszöveti Baján. (20. old.)

BÁNÁTI Tibor: Világnapok, ünnepek. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

ELŐPIZETÉSI felhívás. (20. old.)

Kikisorozatok mutatója

Ami a tudósításokból kimeredett (Nemes L)

1. rész 2/16

2. rész 3/17

3. rész 4/18

Apó részletek oszvárgyűjtéséről

(Somos T.)

1. rész 11/6

2. rész 12/15

Bajai arcképesarckok (Bánáti T.)

dr. Cash Imre 3/8

Jánosy Dénes 5/9

Keresztes Deák János 7/11

Miskolczy László 2/3

Széges (Spitznagel) János 10/8

Bajnőr indultak (Bálint L.)

B. Farkas Tamás 8/13

dr. Szabolcs Antal 10/5

Egy kép, egy történet (Schmidt A.)

Szűcsik János 9/11

Udvardi Erzsébet 10/12

Elhúnyott évek (Külley L.)

8. rész 1/15

9/1. rész 3/12

9/2. rész 4/19

A hónap múltjára

id. Éber Sándor: Anya gyermekével 4/17

Lászlás 9/18

Tejes Ede Kosuth-szobra 3/3

Türelmiévveg 1800-ból 5/10

Szerzői névmutató

ABLONCZY Ágnes id. Michna Ottóné

B. HORVÁTH István 4/9; 5/17; 6/7; 7/9; 12/18;

BADA Pál 5/15;

BALÁZZSI Károly 2/9;

BÁLINT Anikó 8/18; 11/17;

BÁLINT László 3/11; 8/13; 9/8;

BÁN Béla 4/2;

BÁNÁTI Tibor 1/3; 1/7; 2/3; 3/8; 3/19; 4/4;

5/11; 5/19; 6/1; 6/7; 6/20; 7/11; 9/20; 10/1;

10/8; 10/20; 11/4; 11/20; 12/1; 12/8; 12/20;

BERTYÉNÉ Homoki-Nagy Mária 12/13;

DÁNIEL József 2/8; 3/16; 4/14; 7/7; 10/5;

10/13; 11/12;

DEÁK Antal András 11/7;

DÉKIC-BODOLCÁS, Mariko 7/17;

DEUTSCH Ottó 6/9;

GÁLL Imre 9/1;

GIERGELYNÉ Bécsi Irén 10/10;

GORBE Ferenc 7/19;

GUTI Gábor 4/11;

GYÖRI Józsefné 5/4;

GYÖRI Julianna 5/4;

HARCOS István 10/7;

HEGEDŰS Tibor 8/1;

IFJÚ Erzsébet 1/1;

JÁGER (Jósvai) Bálint 12/17;

JÁSZ Anikó 1/5; 1/17; 4/10; 6/16;

KALOCSA Béla 6/4;

KOLLÁRNÉ Éber Orsolya 4/17;

KOVÁCS Erika 9/18;

KOVÁCS Zita 2/5; 2/15; 3/3; / 6/10; 7/16;

9/18; 10/14;

KÜLLEY Lea 1/15; 3/12; 4/19;

KVALLA Ferenc 9/5;

LAKI Ferenc 4/16;

MÁRTON Imre 7/4;

MAYER Antal 10/18; 11/15;

MERK Zsuzsa 5/10; 6/13; 9/3;

MICHNA Ottóné/Ablonczy Ágnes 12/12;

NEMES Imre 2/16; 3/17; 4/18;

NYÜL Bertalan 3/20;

PANNONHALMI Miklós 4/11;

PAZÁR László 4/20;

PELLER Pál 6/8;

POSTA Beköny 6/19;

RÁCZ Sándor 3/5; 7/10;

REMETHI Emő 5/19;

ROMSICS Imre 11/3;

SÁROSY Józsefné 12/11;

SCHMIDT Antal 2/1; 2/2; 2/14; 3/14; 5/11;

6/13; 7/1; 7/6; 7/14; 7/18; 8/12; 8/20; 9/8;

9/10; 9/11; 9/16; 9/19; 10/3; 10/12; 10/15;

11/20; 12/19;

SOLYMOS Ede 1/6; 2/13; 3/10; 4/8; 5/4;

5/12; 7/3; 8/11; 11/2; 12/5;

SOMOS Tibor 11/6; 12/15;

STEB György 1/12;

SZÉLL Péter 12/3;

SZIKSZAY Gerő 11/1;

SZOMBATHY Bálint 3/20;

SZŐKE György István 6/17; 7/18;

TAMÁS Eszéké 6/4;

TÓTH Ferenc 12/6;

TÖRÖK András 11/14;

UDVARDI István 5/18;

UHERKOVICS Gábor 2/14; 3/11; 6/11; 9/14;

VAJTAI István 1/12; 1/13; 3/7; 4/13; 5/1;

6/5; 8/10; 9/13; 12/10;

WALLSHAUSEN Gyula 4/6;

Összeállította: Jász Anikó

Tiszaújváros (1964.)

Olvasói levél...

VAN MÉG LÁTHATATLAN KÉZ!

Az (áldott) égi fény áldóan ragyogta be még Földünket november 10-én; a Szent László Iskolaiba igyekeztem. Az elcsendesedett utcáról belépve magammal vittem gondolataimban diákkoromat, majd azóta elhalkult, elfáradt és békében nyugvó nevelőim arcképét. Kemoly az épület, de nyitott az ajtó a külvilág, az élet oldaláról. A kellemes hangú meghívóval halkán lépdelek a folyosón, melyet csodálatossá varázsol a falakról – tablókrol – letekintő "révbő" ért diákok mosolya.

A kedvesen visszaközönlő takarítónő a könyvtárba kalauzol, hová szinte egyszerre érkeztek a meghívottak. Mi szülők, tisztelettel adózunk a kézműjűtésért, melyel üdvözölt beemlünk Tarján Levente igazgató úr és helyettese, Marosvásárhelyiné Gergely Anna. A megterített asztal körül kis és nagy diákok néhányan, majd figyelmes érdeklődő pedagógusok: Virág Tibor, Márton Jánosné, Málkéné Katona Ida és a nagycsaládos szülők foglaltunk helyet. A huszonek meghívott családból igazolatlan mulasztást nem jegyeztek be senkinek, így a könyvtár csaknem megtelt.

Barátságos köszöntés után sok-sok kérdéssel, nyílt beszélgetéssel kezdődik a találkozó. A haza, mint szülőföld és a család hagyományosan is szép értékeit boncolgatva, több gondolatsoron keresztül mély érzések kerülnek elő.

Őszinte hangon családi életek és nehéz sorsok rajzolódnak ki.

"A bölcs ember tanácsból él" – mondja az igazgató és felteszi a kérdést:

- Miféle tnyünk másképpen?

A kérdéseknek és kéréseknek súlya is van: az igazi értékeket kell keresni, majd azokat megtalálva hálásnak és boldognak lenni.

Határozat

Lapunk 1999. decemberi számának 15-ik oldalán, a harmadik hasáb 6-7. sorában, dr. Somos Tibor: Apró részletek csavargásainkról – 2. c. írásában sajnálatos elírás történt. Norvégijában, helyett helyesen: Normandiában.

A Szerző szíves elnézését kérjük.

Mi, szülők boldogok vagyunk gyermekeink körében és mondjuk:

- Hagyd! Zajongjon, örüljön a vidám gyermekcsereg. Ő, ne tiltad le, hadd töltsd kedvét, örüljön, hisz gyermek!

- Az élet küzdelmeit, megpróbáltatásait könnyebb elviselni ártatlan és őzietlen gyermekszerelet mellett.

- Aki egy kisgyermek kezét fogja, az várhatja, hogy az övét is megfogják majd. Feinövekvő gyermekeinknek tanácsoljuk: értelmezni kell a léte, keresni és megtalálni helyünket az életben. Aki nagy családot nevel, az érzékeny az élet apróbb történéseire, kisebb örömeire, s halk jelenségeire is tud figyelni.

A baráti hangú beszélgetés végével meglepődve és köszönettel fogadtuk el az igazgatóhelyettes Annától a kedves szóval átnyújtott bortéket, mely gyermekeink tankönyveinek árát tartalmazta.

Az elreptült idő végével búcsúzáskor egy gondolat jutott eszembe:

"Az életnek értéket csak szolgálat adhat, amellyel az emberek ügye felé fordulunk."

Viadókovics Zoltán
a nagycsaládos szülők nevében

BAJAI HONPOLGÁR	
Munkatársak és szerzők nevei	
Városi tanács és Községi tanács Lap	
Megjelenik minden hónap első napján	
ISSN: 1418-4466	
http://www.bajaihonpolgar.hu	
Szerkesztő és felelős szerkesztő	
Felki vezető: Bácsi Tibor	
Tudós: Béres László, dr. Dósa István, Ákos Anna, Kovács Zsolt, dr. Laki Ferenc, Sárosi Zoltán, dr. Solyomai Edit, Schmidt Anikó, dr. Varga Irén	
Tervező szerkesztő: Béres Anna	
Lapoztatás és kiadás: Ügynökség: Államkassza Művelődési Központ	
Postacím: 6500 Baja, Ötvenyár utca 14.	
Fenntartó: Bajai Honpolgár Alapítvány	
Az alapítvány számlavezető bankja: OTP Kereskedelmi Bank Rt. Baja Földp. 11752833 Bajai Honpolgár Alapítvány 2003/01/19	
Nyomtatás helye: BAIAPRESS Kft. Baja, Pálfi S. u. 4. Tel.: 79322-241	
KÉZIRATOT, FÉNYKÉPET NEM KÉRÜNK MEG ÉS NEM KÉLDÜNK VISSZA.	